

Uluslararası Disiplinlerarası Mükemmellik Arayışı Dergisi (UDMAD)

<http://www.dmad.elayayincilik.com/>

Yapay Zekâ ile İç Denetim Uygulaması¹

Muazzez Bağış²

Ömer Faruk Demirkol³

Öz

Bu çalışma, yapay zekâ (YZ) ve özellikle sohbet robotlarının iç denetim alanındaki rolünü teorik ve uygulamalı açıdan incelemektedir. Araştırma, teorik düzlem ve Gemini sohbet robotu ile gerçekleştirilen uygulama analizi olmak üzere iki aşamadan oluşmuştur. Literatürde, YZ'nin iç denetimde verimlilik, veri analizi ve risk tespiti açısından önemli fırsatlar sunduğu; ancak gizlilik, şeffaflık ve etik sorumluluk gibi konularda sınırlılıklar taşıdığı belirlenmiştir. Gemini'den elde edilen bulgular, sohbet robotlarının denetim süreçlerinde bilgi derleme, rapor taslağı oluşturma ve ön analizlerde yardımcı olabileceğini göstermiştir. Bununla birlikte, insan muhakemesinin yerini alabilecek düzeyde bir doğruluk ve bağlamsal anlayış sergileyememiştir. Sonuç olarak, yapay zekâ sohbet robotu tabanlı sistemlerin iç denetim süreçlerinde destekleyici araçlar olarak kullanılması; ancak karar verme, kanıt değerlendirme ve raporlama aşamalarında insan gözetiminin devam etmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Çalışma, gelecekte farklı YZ modellerinin karşılaştırmalı olarak test edilmesi ve yapay zekâ tabanlı denetim araçlarının etik çerçevesinin güçlendirilmesi gerektiğini önermektedir.

Anahtar Kelimeler: Yapay zekâ, iç denetim, sohbet robotları, büyük dil modelleri, Gemini.

Internal Audit Application with Artificial Intelligence

This study examines the role of artificial intelligence (AI), particularly chatbots, in the field of internal auditing from both theoretical and practical perspectives. The research consists of two main stages: a theoretical framework and an applied analysis conducted through the Gemini chatbot. The literature reveals that AI offers significant opportunities in internal auditing in terms of efficiency, data analysis, and risk detection; however, it also presents limitations concerning privacy, transparency, and ethical accountability. Findings obtained from Gemini indicate that chatbots can assist in information gathering, drafting audit reports, and performing preliminary analyses during audit processes. Nevertheless, they do not yet demonstrate sufficient accuracy or contextual understanding to replace human judgment. Consequently, it is emphasized that AI-based chatbot systems should be used as supportive tools in internal audit processes, while human oversight remains essential in decision-making, evidence evaluation, and reporting stages. The study suggests that future research should include comparative analyses of different AI models and reinforce the ethical framework for AI-based auditing tools.

Keywords: Artificial intelligence, internal auditing, chatbots, large language models, Gemini.

Makale Geçmişi

Geliş: 31/10/2025

Kabul: 10/12/2025

Yayın: 31/12/2025

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Önerilen Atıf

Bağış, M. & Demirkol, Ö. F. (2025). Yapay Zekâ ile İç Denetim Uygulaması. *Uluslararası Disiplinlerarası Mükemmellik Arayışı Dergisi (UDMAD)*, 5(2), ss. 60-87.

¹ Bu çalışma, Prof. Dr. Ömer Faruk DEMİRKOL danışmanlığında ve Muazzez BAĞIŞ tarafından Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalında hazırlanmış olan yüksek lisans seminer çalışmasının genişletilmiş hâlidir.

² Sorumlu Yazar: Yüksek Lisans Öğrencisi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa/Türkiye, muazzezbagis23@gmail.com

³ Prof. Dr., Harran Üniversitesi, Şanlıurfa/Türkiye, ofdemirkol@harran.edu.tr , ORCID: 0000-0003-0483-3790

Giriş

Her dönem bir değişim ve yenilenme süreci barındırır. Zaman geçtikçe insanların yaşam biçimleri, alışkanlıkları ve çalışma şekilleri de bu değişimden etkilenir. Günümüzde bu değişimin en belirgin nedeni teknolojidir. Artık hayatın hemen her alanında teknolojinin varlığını hissetmek mümkündür. Evde, işte, okulda ya da günlük hayatta kullandığımız araçlar ve yöntemler bu gelişmelere göre şekillenmektedir. Bu gelişmeler, insanlara pek çok kolaylık sunmakta ve işlerin daha kısa sürede tamamlanmasına olanak sağlamaktadır. Geçmişte uzun uğraşlar gerektiren işler artık birkaç işlemle yapılabilir hale gelmiştir. Bu durum yalnızca insanların hayatını kolaylaştırmakla kalmamış, şirketlerin çalışma biçimlerini de etkilemiştir. Artık işletmeler, faaliyetlerini yürütürken teknolojiyle uyumlu bir şekilde hareket etmek zorundadır. Teknoloji hayatın her alanında olduğu gibi iş dünyasında da büyük bir değişimlere yol açmaktadır. Günümüzde hemen her sektör, gelişen dijital araçlar sayesinde işlerini daha hızlı, kolay ve etkili bir şekilde yürütmeye çalışmaktadır. Bu değişim işletmelerin tüm kademelerinde kendini göstermeye başlamıştır. İşletmelerin sürdürülebilirliğini devam ettirebilmesi için teknolojik gelişmelere uyum sağlama noktasında kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Son yıllarda teknolojik gelişmelerden hareketle yapay zeka kavramı kendini göstermeye başlamıştır. Günlük hayatta kullanılan birçok uygulama, aslında bu teknolojiden faydalanmaktadır. Hemen hemen her sektörde kendini gösteren yapay zeka muhasebe bilimini de etkilemiştir. Muhasebe denetimi, yapay zeka teknolojisinden bugüne kadar etkilendiği gibi her geçen gün daha da etkileneceği öngörülmektedir. Bu gelişmeler hem sektörde hem akademide mercek altındadır.

Çalışmada yapay zekanın iç denetim üzerindeki etkisi incelenmektedir. Teknolojinin bu alana girmesiyle birlikte iç denetim süreçleri daha hızlı, sistemli ve objektif bir hale geleceği düşünülmektedir. Bu noktada yapay zeka, denetçilere yardımcı olan, süreci kolaylaştıran bir araç olarak değerlendirilebilir. Çalışma teori ve uygulama bölümü olarak iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yapay zeka ve iç denetim kavramları genel hatlarıyla ele alınmış, bu iki alan arasındaki ilişki açıklanmıştır. İkinci bölümde ise yapay zeka sohbet robotlarının bu alandaki rolü incelenmiştir. Uygulama kısmında Gemini adlı sohbet robotuna iç denetim konusuyla ilgili çeşitli sorular yöneltilmiş ve alınan yanıtlar değerlendirilmiştir. Bu yöntemle, yapay zekanın denetim sürecinde nasıl bir bakış açısı sunabileceği ve hangi açılardan katkı sağlayabileceği ortaya konulmuştur. Aynı zamanda sürecin yapay zekaya entegresinde ne gibi zorluklarla karşılaşılacağı ve ne tür eksiklikler ortaya çıkabileceği ile ilgili değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmanın temel amacı, yapay zekanın iç denetim alanında nasıl kullanılabileceğini genel bir bakış açısıyla ortaya koymak ve gelecekte bu teknolojinin denetim süreçlerine ne gibi yenilikler getirebileceğini tartışmaktır. Böylece hem akademik anlamda literatüre katkı sağlamak hem uygulamada bu alanda çalışan kişilere farklı bir perspektif sunmak hedeflenmiştir.

Yapay Zeka

Değişen dünya koşullarında önemli pay sahibi olan teknolojik gelişmelerin altında her kesimden insanın ilgisini kazanan yapay zeka, muhasebe bilimine de birçok katkıda bulunmuştur. Hem hayatı kolaylaştıran hem yeni deneyimlere sebebiyet veren bu teknoloji her geçen gün daha da ilerlemektedir.

Yapay zeka, insan zekasını taklit ederek öğrenme, yaratıcılık ve sezgi gibi nitelikleri yerine getirmek için konumlandırılmıştır. Günümüzdeki konumuna bakılarak insan zekasının yerini alması mümkün görülmemektedir (Yıldız ve Ağdeniz, 2019: 97).

İnsan gibi hareket etmek, fiziksel anlamda bir benzerliktir. Örneğin, yeni otomobillerin şerit takibi, park etme özelliği veya bir işçinin görevlerini yerine getiren robotlar. İnsan gibi düşünmek de bu konuda önem arz etmektedir. İnsan gibi düşünmeden kasıt olarak NLP (Natural Language Processing) örnek alınabilir. İnsan dilini algılamaktan konuşmaya hatta anlamlı cevaplar oluşturmaya kadar birçok

özelliği örnek olarak verilebilir. (Bozkurt, 2023: 66) Akılcı düşünme ile ilgili olarak yapay zekanın verilen bilgilerle en doğru analizi yapması beklenmektedir. Buna örnek olarak sağlık alanında doktor hatası olarak adlandırılan olaylara yapay zekanın en hızlı analizle en doğru sonuca ulaşip yanlış tedavilerin önüne geçmesi verilebilir (Güzel, Dömbekçi ve Eren, 2022: 514).

Yukarda bahsedilenlerin yanı sıra yapay zekanın faydalarını şu şekilde sıralamak mümkündür; insan hatalarını azaltır, tekrarlayan iş ve prosedürleri otomatikleştirir, zaman alan faaliyetlerin maliyetini azaltır (Özizer, H.,2024, s.344).

Yapay zekanın dezavantajlarını ise şu şekilde sıralamak mümkündür; yapay zekanın çeşitli iş kollarında iş kayıplarına sebep olabileceği endişesi, yapay zekanın başarısız olma ihtimali, neden kötü performans gösterdiğinin hatta bazen kötü performans gösterdiğinin algılanmaması, yapay zekanın eğitiminin verdiği karbondioksit emisyonunun fazlalığı ve veri merkezlerinin inşası, madenlerin çıkarılması gibi işlemlerin verdiği karbon etkisidir (Demirkol ve Velioğlu, 2024: 31).

Yapay Zekanın Yöntemleri

Yapay zeka; makine öğrenmesi, derin öğrenme, doğal dil işleme gibi birçok yöntem kullanarak problemlere çözüm üretmeye çalışmaktadır.

Makine öğrenmesi, yapay zekanın bilgisayar sistemindeki verilerden öğrenme yeteneğine sahip olmasıdır. Derin öğrenme ve yapay sinir ağları görüntü işleme, doğal dil işleme ve oyun stratejileri gibi alanlarda sinir ağlarını kullanarak karmaşık veri temsilcileri oluşturmasını sağlamaktadır (Korkmaz, Sarıkaya ve Kapukkaya, 2024: 9).

Derin öğrenme işlemi, ilk görseller arasında örüntüleri tanımak, özellikleri sınıflandırmak ve çıkarımını sağlamak için ortaya çıkmıştır. Günümüzde konuşma sinyallerini yok etmekten genlerin nasıl kümelendiğini gösteren modellemelerin keşfine kadar yayılmıştır (Atlan ve Pençe, 2020: 209).

Görüntü işleme yöntemiye dijital ortamdaki görüntülere ihtiyaçlar doğrultusunda ulaşmak için kullanılan yöntemdir. Tıbbi görüntüleme, görüntü iyileştirerek plakayı okuma ve yüz tanıma gibi alanlarda kullanılır (Tanrıkkurt, 2019: 7).

Yapay Zekanın Teknikleri

Yapay zekanın tekniklerine yani uygulamalarına bakıldığında bilgi tabanlı uzman sistem yaklaşımı, bulanık mantık yaklaşımı, geleneksel olmayan optimizasyon teknikleri, nesne tabanlı programlama, coğrafi bilgi sistemi, karar destek sistemlerinin gelişimi, yumuşak programlama gibi teknikler görülür (Pirim, 2006: 87-89).

Uzman sistemler, iç denetimde hileli olayların tespitinde önemli rol oynar. Var olan bilgiler ışığında oluşturulan metotla hataları tespit edebilir (Özcan, 2021: 7).

Bulanık mantık, bilgisayar sisteminde siyah ve beyaz bulunurken insan yaşamında grilik de söz konusudur. Bulanık mantık bilgisayardaki griliği anlaması için geliştirilmiştir. Olay anlatılırken arada kalan durumu önce anlayıp sonra netleştirmek için kullanılır (Yiğit, 2011: 17).

Yapay Zeka ile Muhasebe Bilimi Arasındaki İlişki

Muhasebe bilimi, bir işletmenin tüm varlık ve kaynaklarında değişikliğe sebep olan mali işlemleri kaydetme, sınıflandırma, özetleme, analiz etme ve yorumlama işlevlerini gerçekleştirerek işletmenin iç ve dış paydaşlarına raporlama yoluyla iletilmesini kapsamaktadır (Gökçen, 2021: 3-4).

Muhasebe bilimi ve yapay zekadan önce, yapay zekanın etkisinde muhasebe fonksiyonlarını değerlendirmek önemlidir. Bu hususlar şu şekilde ele alınabilir (Gacar, 2019: 392);

Muhasebe işlevleri gerçekleştirilirken yapay zekayı kullanmak işlemlerin daha hızlı, düşük maliyetli ve hatasız şekilde gerçekleştirilmesini mümkün kılabilir. Özellikle kayıt işleminde, faturaların tarayıcıdan geçirilerek otomatik olarak muhasebe kayıtlarına aktarılması, sınıflandırma işleminde muhasebenin dijitale taşınmasıyla büyük deftere aktarım yapılırken kolaylık sağlanması gibi faydaları bulunmaktadır. Veri güvenliği, etik gibi konularda risklerin tespiti ve göz önünde bulundurulması problem yaşanmaması adına önemli olacaktır (Güney, A., ve Özcan, E., 2025, s.5-6).

Araştırmalara bakarak muhasebe mesleğinin bilgisayar sistemleri içinde gelişim gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu sebeple yapay zekanın da muhasebe mesleğinde teknoloji odaklı bir dönüşüm oluşturduğu ve bu dönüşümlerin her geçen gün arttığı söylenebilir. Sonuç olarak muhasebe mesleğini icra edenlerin de bu teknolojik gelişmelere ayak uydurmaları gerekmektedir.

Yapay Zekanın Muhasebe Denetimindeki Yeri

Muhasebe denetimi, işletme için belirli bir döneme ait bilgilerinin önceden belirlenen ölçütlere göre uygunluk derecesini araştırıp konuya ilişkin rapor düzenlemek amacıyla işletmeden bağımsız bir uzman tarafından yapılan kanıt toplama ve değerlendirme sürecidir (Bozkurt, 2018: 29).

Yapay zeka ile muhasebenin birlikte çalışması uzman sistemlerle beraber 30 yıllık bir geçmişe dayanmaktadır. Muhasebenin finansal muhasebe ve analiz, denetim ve yönetim muhasebesi gibi alt dallarında da yapay zeka konu edilmektedir (Serçemeli, 2018: 376).

Günümüze bakıldığında denetim süreçlerine yapay zekayı dahil eden öncü firmalar mevcuttur. Bunlar; PwC tarafından geliştirilen “Halo” denetim çabalarımızı nereye odaklayacağımızı belirlememize yardımcı olan olağandışı veya tutarsız işlemleri tespit etmemize olanak sağlayan teknolojidir (PwC, 2017). Bu teknoloji denetçilere güvenilir analiz ve uygun risk değerlendirmesi hususlarında yardımcı olmuştur (Nadas, 2021: 21). KPMG şirketinde de Clara platformu ile denetim profesyonellerinin mesleki yargı ve muhakemelerinin akıllı otomasyonlarla güçlendirerek denetim kalitesini arttırmayı hedeflemişlerdir (KPMG, 2017). Ernst & Young şirketinde ise Canvas platformu ile denetimde verileri bulma, toplama ve analiz aşamalarını otomatikleştirirken aynı zamanda denetimde ulaşılan bulgular ile raporlama ve analiz yapılmaktadır (Karaca, 2024: 92).

Yapay Zekanın İç Denetimdeki Rolü

İç denetim, işletmeler için önemli bir denetim işlevi olması ve çalışmanın esas inceleme alanının iç denetim uygulaması olması sebebiyle iç denetim kavramını incelemenin faydalı olacağı düşünülmüştür.

The Institute of Internal Auditors (IIA-Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü) tarafından yapılan tanıma göre iç denetim; “Bir kuruluşun operasyonlarına değer katmak ve geliştirmek için tasarlanmış bağımsız nesnel güvence ve danışmanlık faaliyetidir.” (IIA, 2022). Tanıma bakıldığında iç denetimin temel amacının denetim süreçlerine değer katmak olduğunu söylemek mümkündür.

İç denetim, risk yönetimi ve kurumsal yönetim sistemlerinin geliştirilmesi, kaynakların etkili ve verimli kullanılması, hata ve hilelerin önlenmesi, risklerin getirebileceği kayıpların azaltılması ve işletmenin hedeflerine ulaşması gibi kritik süreçlerde katkı sağlar (Yurtsever, 2015: 90).

İç denetim ilk muhasebe işlevlerine odaklansa da günümüzde işletmelerin temel risklerini ortaya koymak için de kullanılmaya başlamıştır. İç denetçi de bu riskleri yönetimle paylaşmak ve tavsiye vermekle yükümlüdür (Görmen, 2019: 74).

İç denetimin kapsamına bakıldığında yapay zekanın hem iç denetimin gelişiminde hem de iç denetçinin sorumluluklarına katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

İç denetime yapay zekanın entegre edilmesiyle danışmalık faaliyetleri, veri ve algoritma denetimleri yapılarak verilerin güvenliği gibi konularda yardımcı olabileceği düşünülmektedir (Ağdeniz, 2024: 123).

Yapay zeka aynı zamanda sahtekarlığa elverişli ve yüksek risk taşıyan satın alma, seyahat giderleri, eğlence giderleri gibi alanlarda uygulamaya konularak anormallik tespiti yapabilmektedir (Efe ve Tunçbilek, 2023: 98).

Yapay zekanın denetçiye sağladığı birçok faydadan bahsedilmiştir. Fakat iç denetçiye de yapay zeka konusunda işletmeye dair birçok görev düşmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanabilir (Aysan ve Fırat, 2024: 165):

Yapay zeka sistemlerinin kurumsal yapılara entegre edilmesinde, bu sistemlerin strateji, performans hedefleri ve mevcut prosedürlerle uyumlu çalıştığına dair yönetime güvence verilmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, yapay zeka süreçlerini yöneten yetkililerin yeterli bilgi ve beceriye sahip olup olmadıkları konusunda da güvence sağlanmalıdır. Bununla birlikte, veri girişinde oluşabilecek yanlışlıkların önüne geçmek adına engelleyici prosedürlerin varlığı ve etkinliği denetlenmeli, bu konuda da yönetime net bir güvence sunulmalıdır. Son olarak, yapay zekâ tarafından üretilen çıktıların kasıtsız, etik ilkelere uygun, şeffaf ve sorumlu bir şekilde kullanıldığından emin olunmalı ve bu kullanımın güvence altına alındığı açıkça gösterilmelidir.

Yapay Zeka Sohbet Robotları

Çalışmanın bu bölümünde yapay zeka sohbet robotları ele alınacaktır. Uygulama bölümünde Gemini uygulamasının işlenmesi sebebiyle sohbet robotlarını incelemenin çalışmaya derinlik katacağı düşünülmüştür.

Yapay zeka uygulaması olan sohbet robotları, chat ve bot sözcüklerinin birleşmesiyle sohbet robotu anlamına gelmektedir. Sohbet robotları, çevrimiçi halde ve gerçek zamanlı olarak kullanıcılara gündelik hayat diliyle iletişim kuran bilgisayar programı olarak tanımlanmaktadır (Akkaya ve Şengül, 2023: 2990).

Sohbet robotlarının bir diğer tanımı da yapay zeka destekli mesajlaşma uygulamalarıdır. Genellikle telefon, mobil uygulamalar gibi araçlar üzerinden iletişim kurulur. İnsanlar kendisiyle konuşan, çözüm bulan yardımcı ihtiyacını bu robotlarla karşılamaya başlamıştır (Barış, 2020: 36).

Sıklıkla karşılaştığımız bu robotların gerçekleştirebildiği işlevler; kullanıcıya veri toplamak, sohbet edebilmek, gündelik işleri gerçekleştirme, bankacılık gibi alanlarda sorun ve soruları yönetmek olarak sıralanabilir (İşeri, Aydın ve Tutuk, 2021: 359).

Bu sohbet robotlarının tasarlanma amaçlarından biri de işletmelere insan ve zaman kavramlarından tasarruf sağlayıp temel sorunlara çözüm sağlayarak müşteri desteğine katkıda bulunmasıdır (Gedik, 2023: 17).

Sohbet robotları, müşteri hizmetlerine ulaşımı kolaylaştırıp görüşme sonu anketleriyle hataları algılayıp düzelterek müşteri memnuniyetine de katkıda bulunmaktadır (Yardımcıoğlu ve Şıtak, 2020: 346).

Sohbet robotlarının faydaları (Acayıp, 2024: 480); İstenilen zamanda veya yerde ulaşabilmek, kendini besleyerek sürekli gelişmesi, insanları anlaması ve özenle iletişim kurması, hizmetinin kalitesinde tutarlılık olmasıdır.

Dezavantajlarını ise şu şekilde sıralamak mümkündür (Gazaz D ve Gazaz C, 2024: 35); Erişiminin internet üzerinden olması sebebiyle çeşitli siber saldırılara maruz kalabilecek olması, robotların yanlış

bir tutum sergileyebilme ihtimalinin olmasıdır. Örnek verilecek olursa, en iyi bilgisayar modeli sorulduğunda yanlı olduğu markayı öne çıkarabilir.

Yapay Zeka Sohbet Robotları

Sohbet robotları kullanım amaçlarına göre dört gruba ayrılmıştır (Cevher ve Yıldırım, 2024: 301):

- 1) Hedef Tabanlı Sohbet Robotları, kısa konuşmalar yaparak belirli görevleri yerine getirir.
- 2) Bilgi Tabanlı Sohbet Robotları, sınırsız veriyle en uygun yanıtı aralar sınırlı kaynaklardan da yanıt oluştururlar.
- 3) Hizmet Tabanlı Sohbet Robotları, belirli bir konuda hizmet vermeyi amaçlarlar.
- 4) Yanıt Oluşturma Tabanlı Sohbet Robotları, yanıt verirken gerçekleştirilen işleme göre girdi alıp doğal bir dille çıktı oluştururlar.

Sıklıkla kullanılan sohbet robotları ChatGPT, Gemini ve Copilot olarak sıralanabilir. Bunlara kısaca değinmek gerekirse; Copilot, geliştiricisi Microsoft'tur. Gemini'ye benzer şekilde çalışarak bilgilendirme amaçlı cevaplar ve kod yazma alanında geliştirilmiştir. Kullanıcıları genel kullanıcılar veya yazılımcılar olabilir (Başaran ve Özenç, 2024: 37). ChatGPT, geliştiricisi OpenAI olan büyük bir dil modelidir. Farklı dilleri algılayarak çeviri yapar, metinler üretir. Araştırmacılardan yazarlara kadar geniş bir kullanıcı kitlesine sahiptir (Akbulut, 2023: 21). Gemini de Google ve Alphabet tarafından geliştirilmiştir. Sadece metin değil ses veya diğer içerikleri de algılayabilmektedir. Aynı zamanda Microsoft Apple'ın Siri uygulamasının farklı bir örneği olan Cornata'yı geliştirmiştir. Daha önce sorulan soruların cevaplarıyla daha etkili yanıtlar üretebilmektedir (Nadas, 2021: 10-11).

ChatGPT örneği ele alınarak bu robotların iç denetime katabileceği faydalar da süreç içerisinde verileri analiz etme yeteneği sayesinde elde edilen sonuçları hızlı ve etkili bir biçimde raporlayabilmesi, bu analizlerden hareketle, normal dışı durumları ve olası riskleri tespit etme konusunda da önemli bir rol oynaması ayrıca, yasal düzenlemeler ve şirket içi politikaları sürekli izleyerek, bu kurallara uyumu sağlamak adına gerekli kontrolleri otomatikleştirebilmesi ve böylece uyumluluk süreçlerini daha güvenilir hâle getirmesi olarak ele alınabilir (Akbulut, 2023: 23).

Literatür Taraması

Yapay zeka(YZ) muhasebe ve denetim alanlarında hem teorik anlamda hem de pratik anlamda hızla yayılan bir araştırma konusudur.

Yapay zekanın otomasyon, tekrar edilen görevlerin azaltılması gibi faydalarını vurgulayan çalışmalar mevcuttur (Yıldız ve Ağdeniz, 2019; Gacar 20219).

Makine öğrenmesi, derin öğrenme teknikleri, denetimde anormallik tespiti ve veri sınıflandırma görevlerindeki etkinliğini çalışan araştırmalar da mevcuttur (Korkmaz, Sarıkaya ve Kapukkaya, 2024).

Yapay zekâ teknikleri ve iç denetim uygulamaları uzman sistemler, bulanık mantık, NLP tabanlı büyük dil modelleri iç denetim sürecinde farklı işlevler oluşturabileceği hile ve uyumsuzluk tespitlerinde yardımcı olabileceğini düşünen çalışmalar da mevcuttur (Bozkurt, 2023)

Büyük denetim firmalarının geliştirdiği araçlar örneğin PwC Halo, KPMG Clara ve EY Canvas, denetim verilerinin otomatik toplanması, anormalliklerin saptanması ve risk odaklı denetim planlamasında pratik örnekler sunduğuna dair çalışmalar da mevcuttur (Karaca, 2024; Nadas, 2021).

Sohbet robotları müşteri hizmetleri dışında bilgi tabanlı karar desteği, belge özetleme ve etkileşimli rehberlik sunarak iç denetimde yeni uygulama alanlarından bahseden çalışmalar da literatürde mevcuttur (Akkaya ve Şengül, 2023).

Literatürde aynı zamanda sohbet robotu olan ChatGPT'nin iç denetimde verimlilik artışı sağlarken veri gizliliği, açıklanabilirlik, yanlılık gibi sorunlarının da bulunduğunu açıklayan çalışmalar da mevcuttur (Emett, 2024; Eulerich & Wood, 2023).

İç denetimde yapay zekanın kullanımı yalnızca teknik olarak değil aynı zamanda kurumsal yönetim, yetkinlik ve etik sorumluluk gibi yetkinlikleri de gerektirdiğini açıklayan çalışmalar mevcuttur (Aysan ve Fırat, 2024).

Yapay zekanın iç denetimde potansiyel olarak verimlilik, kapsam genişletme ve anormallik tespiti gibi önemli katkılar sağlayacağını düşünen bunun yanında güven ve kurumsal uyum süreçlerindeki eksiklikler nedeniyle insan denetçinin rolünün önemini ve devamlılığının sürmesi gerektiğini açıklayan çalışmalar da mevcuttur (Görmen, 2019; Efe ve Tunçbilek, 2023).

BIST 100 şirketlerindeki iç denetçilere yapılan anket sonucunda yapay zekâ uygulamalarının performans, verimlilik ve kalite algısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı etkiler sağladığı tespit edilmiştir, bu da nicel yöntemlerle yapay zekânın iç denetim süreçlerine etkisini göstermektedir. Yapay zekâ teknolojisinin iç denetimi daha sistematik, iç denetimde riske karşılık verme ve risk analizi işlemlerine yardım edebileceği görülmüştür (Özyiğit, 2023).

Araştırmada, Ürdün'de 322 denetçiye anket uygulanmış ve yapay zekâ bulut teknolojilerinin denetim basamaklarında maliyet tasarrufu sağladığı, denetimi hızlandırdığı ve verimliliği artırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışma, yapay zekâ teknolojilerinin denetim raporlarının kalitesini yükselttiğini göstermiştir. Bu tür nicel çalışmalar, yapay zekâ uygulamalarının denetime pratik anlamdaki etkisini göstermesi açısından önemlidir (Abu Huson, Y. A., Sierra García, L., García Benau, M. A., & Aljawarneh, N. M., 2024).

Yöntem

Yöntem söyleşidir. Aynı zamanda nitel bir vaka/uygulama çalışmasıdır. Amaç, bir sohbet robotu (Gemini) aracılığıyla iç denetim konusunun nasıl temsil edildiğini, hangi katkıları sunduğunu ve hangi sınırlılıkları gösterdiğini belirlemektir. Çalışma literatür incelemesi ile desteklenen iki aşamalı (teori ve uygulama) bir tasarı kullanır.

Gemini Uygulaması

Literatürde bir sohbet robotuyla iç denetim uygulaması ya da iç denetim uygulamasının analiz edildiği çalışma sayısı sınırlıdır. Bunlara örnek verilecek olursa; Emmett vd. (2024) iç denetimi bir sohbet robotu ile Uniper adlı şirketin iç denetiminde ChatGPT'yi nasıl kullanabileceğini araştırarak sohbet robotlarının iç denetim sürecinde kullanılmasının faydalarını, zararlarını konu ederek işlemlerin verimliliği hakkında kanıya varılmak istenmiştir. Bir vaka çalışması olan bu makalede denetime olan hazırlık sürecinden, raporlamaya kadar her adım test edilmiştir. ChatGPT'ye denetimin tüm işlevleri hakkında yapılan ilk testlerden başarıyla geçen verimliliği arttıran ChatGPT'yi iç denetim süreçlerinde kullanmaya devam edeceklerini fakat bu noktanın veri gizliliği konusunda endişe yaratan zararlarının göz önünde bulundurulmasının önem arz ettiği şeklinde ele alınmıştır. Eulerich ve Wood (2023) ise iç denetim fonksiyonlarını ChatGPT'de deneyimleyerek verimliliğin nerede arttığını belirlemek için yapılmış bir çalışmadır. Denetimin basamaklarını istemler şeklinde sohbet robotuna sorup çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Bu sonuçlar üzerinden verimlilik anlamında yararlanabilecek somut adımlar sunulurken risklerin göz önünde bulundurulması gerektiğine dikkat çekilmiştir.

Literatürde çalışma sayısının sınırlı olması sebebi ve bu çalışmanın özgün kılınması amacıyla uygulama bölümünde kullanılacak sorular Kardeş Selimoğlu ve Özbek (2018) dikkate alınarak araştırmacı tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1

Gemini İle İç Denetim Uygulaması

ARAŞTIRMACININ SORUSU	GEMİİNİN CEVABI
Diyalog 1: Muhasebe biliminin kapsamında iç denetim konusunda sana soracağım soruları cevaplayarak bana yardımcı olmanı istiyorum. Bu konuda bana yardımcı olabilir misin?	Elbette, muhasebe biliminin önemli bir parçası olan iç denetim konusunda size yardımcı olmaktan memnuniyet duyarım. Sorularınızı yanıtlayarak size bu konuda kapsamlı bir bilgi sunmaya çalışacağım. İç denetimle ilgili merak ettiğiniz her şeyi sormaktan çekinmeyin. İç denetim, bir organizasyonun faaliyetlerini değerlendiren, risk yönetimini iyileştiren ve iç kontrol sistemlerinin etkinliğini gözden geçiren bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetimin temel amacı, organizasyonun hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmaktır. İç denetimin kapsamı oldukça geniştir ve aşağıdaki alanları içerebilir: Finansal Denetim: Mali tabloların doğruluğunu ve güvenilirliğini değerlendirir. Operasyonel Denetim: İş süreçlerinin verimliliğini ve etkinliğini inceler. Uygunluk Denetimi: yasa, yönetmelik ve iç politikalara uyumu değerlendirir. Risk Yönetimi Denetimi: risklerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve yönetilmesini inceler. Bilgi Teknolojileri Denetimi: Bilgi sistemlerinin güvenliğini ve etkinliğini değerlendirir. İç denetçiler, organizasyonun iç kontrol sistemlerini değerlendirerek, riskleri belirleyerek ve iyileştirme önerilerinde bulunarak organizasyonun başarısına katkıda bulunurlar. İç denetim süreci genellikle şu adımları içerir: 1. Planlama: Denetimin kapsamı, hedefleri ve yöntemleri belirlenir. 2. Alan Çalışması: Bilgi toplanır, analiz edilir ve değerlendirilir. 3. Raporlama: Denetim bulguları ve önerileri raporlanır. 4. Takip: İyileştirme önerilerinin uygulanması takip edilir. Umarım bu genel bilgiler iç denetim konusunda size bir fikir vermiştir. Daha spesifik sorularınız varsa lütfen sormaktan çekinmeyiniz.
Diyalog 2: İç denetim nedir ve ne için yapılır?	İç denetim, bir organizasyonun faaliyetlerini değerlendiren, risk yönetimini iyileştiren ve iç kontrol sistemlerinin etkinliğini gözden geçiren bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. Temel amacı, organizasyonun hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmaktır. İç denetimin ne için yapıldığına dair bazı önemli noktalar şunlardır: Risk Yönetimi: İç denetim, organizasyonun karşı karşıya olduğu riskleri belirleyerek ve değerlendirerek risk yönetimi süreçlerinin etkinliğini artırır. Risklerin azaltılması veya ortadan kaldırılması için önerilerde bulunur. İç Kontrol: İç kontrol sistemlerinin etkinliğini değerlendirir ve iyileştirme önerilerinde bulunur. Organizasyonun varlıklarının korunmasına, hataların ve usulsüzlüklerin önlenmesine yardımcı olur. Uygunluk: Yasa, yönetmelik ve iç politikalara uyumu değerlendirir. Organizasyonun yasal ve etik standartlara uygunluğunu sağlar. Operasyonel Verimlilik: İş süreçlerinin verimliliğini ve etkinliğini inceler. Kaynakların etkin kullanımını ve operasyonel süreçlerin iyileştirilmesini sağlar. Finansal Güvenirlilik: Mali tabloların doğruluğunu ve güvenilirliğini değerlendirir. Finansal raporlamanın şeffaflığını ve güvenilirliğini artırır. Kurumsal Yönetim: Kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirir. Organizasyonun yönetim yapısının ve süreçlerinin iyileştirilmesine katkıda bulunur. Özetle, iç denetim, bir organizasyonun faaliyetlerinin daha etkin, verimli ve

	güvenilir bir şekilde yürütülmesine yardımcı olur. Organizasyonun hedeflerine ulaşmasını destekler ve paydaşlarına güvence sağlar.
Diyalog 3: İç kontrol nedir ve iç denetimle ilişkisi nedir?	İç kontrol ve iç denetim, bir organizasyonun sağlıklı işleyişi için hayati öneme sahip iki kavramdır. Her ne kadar birbirleriyle ilişkili olsalar da farklı işlevlere sahiptirler. İç Kontrol Nedir? İç kontrol, bir organizasyonun hedeflerine ulaşmasını sağlamak, varlıklarını korumak, yasalara ve düzenlemelere uymak ve finansal raporlamanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla oluşturulan süreçler, politikalar ve prosedürler bütünüdür. İç kontrol, organizasyonun tüm çalışanları tarafından uygulanan ve günlük işleyişin ayrılmaz bir parçası olan bir sistemdir. İç Kontrolün Temel Amaçları: Finansal Raporlamanın güvenilirliği: Mali bilgilerin doğru ve güvenilir bir şekilde raporlamasını sağlamak. Varlıkların Korunması: Organizasyonun varlıklarının (nakit, stok, ekipman vb.) Yasalara ve düzenlemelere uyum: Yürürlükteki yasalara, düzenlemelere ve iç politikalara uygunluğun sağlanması. Operasyonel verimlilik: İş süreçlerinin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi. İç denetim ve iç kontrol ilişkisi: İç denetim, iç kontrol sisteminin etkinliğini değerlendiren ve iyileştirme önerilerinde bulunan bağımsız bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetim, iç kontrolün bir parçası değildir, ancak iç kontrol sisteminin etkinliğini değerlendirmek ve iyileştirmek için önemli bir araçtır. İç denetim ve iç kontrol arasındaki temel ilişki şu şekilde özetlenebilir: İç kontrol, organizasyonun günlük işleyişine entegre edilmiş bir sistemdir. İç denetim ise, bu sistemin etkinliğini periyodik olarak değerlendiren bir fonksiyondur. İç kontrol, riskleri önlemek ve hataları tespit etmek için tasarlanmış önleyici ve tespit edici kontrolleri içerir. İç denetim ise, bu kontrollerin işleyişini ve etkinliğini değerlendirir. İç denetim, iç kontrol sisteminde tespit edilen zayıflıkları ve eksiklikleri raporlar. İyileştirme önerilerinde bulunur. Bu sayede, iç kontrol sisteminin sürekli olarak iyileştirilmesi sağlanır. İç denetçiler, iç kontrol sisteminin yeterliliği, etkinliği ve işleyişiyle ilgili olarak yönetime bilgiler sağlar, değerlendirmeler yapar ve önerilerde bulunur. Özetle: İç kontrol, organizasyonun sağlıklı işleyişi için gerekli olan temel bir sistemdir. İç denetim ise, bu sistemin etkinliğini değerlendirerek organizasyonun hedeflerine ulaşmasına yardımcı olan önemli bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetim, iç kontrol sisteminin sürekli olarak iyileştirilmesine ve güçlendirilmesine katkıda bulunur.
Diyalog 4: Kurumsal risk yönetimi nedir ve iç kontrol, denetimle ilişkisi nedir?	Kurumsal risk yönetimi (KRY), bir organizasyonun hedeflerine ulaşmasını etkileyebilecek potansiyel olayları ve durumları belirleme, değerlendirme ve yönetme sürecidir. KRY, organizasyonun tüm seviyelerinde riskleri tanımlamak, analiz etmek, önceliklendirmek ve bunlara karşı uygun stratejiler geliştirmek için sistematik bir yaklaşım sunar. Kurumsal Risk Yönetiminin Temel Amaçları: Hedeflere Ulaşma: Organizasyonun stratejik, operasyonel, finansal ve uyum hedeflerine ulaşmasını desteklemek. Risk Farkındalığı: Tüm organizasyon genelinde risklerin anlaşılmasını ve yönetilmesini sağlamak. Kara Verme: Risk bilgilerini karar alma süreçlerine entegre ederek daha bilinçli ve etkili kararlar alınmasını sağlamak. Varlıkların Korunması: Organizasyonun varlıklarını ve itibarını korumak.

Uygunluk: Yasalara, düzenlemelere ve iç politikalara uyumu sağlamak.

Kurumsal Risk Yönetimi, İç Kontrol ve İç Denetim İlişkisi:

Kurumsal risk yönetimi, İç kontrol ve iç denetim birbirini tamamlayan kavramlardır.

İç Kontrol: İç kontrol, riskleri azaltmak veya önlemek için tasarlanmış süreçler, politikalar ve prosedürler bütünüdür. KRY'nin etkin bir şekilde uygulanması için sağlam bir iç kontrol altyapısı gereklidir. İç kontrol, KRY'nin temel bir bileşenidir ve risklerin yönetilmesinde önemli bir rol oynar.

İç Denetim: İç denetim, KRY ve iç kontrol sistemlerinin etkinliğini değerlendiren ve iyileştirme önerilerinde bulunan bağımsız bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetçiler, KRY süreçlerinin yeterliliği, etkililiği ve işleyişiyle ilgili olarak yönetime güvence sağlar. İç denetim, KRY'nin sürekli olarak iyileştirilmesine ve güçlendirilmesine katkıda bulunur. İç denetçiler risk yönetim süreçlerinin kurulmasında ve geliştirilmesinde yönetime danışmanlık hizmeti verir.

Özetle: KRY, organizasyonun risklerini sistematik bir şekilde yönetme sürecidir. İç kontrol, riskleri azaltmak için tasarlanmış günlük işleyişinin bir parçasıdır. İç denetim, KRY ve iç kontrol sistemlerinin etkinliğini değerlendirir ve iyileştirme önerilerinde bulunur. Bu üç kavram, bir organizasyonun risklerini etkin bir şekilde yönetmesine ve hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur.

Diyalog 5: İç denetimin misyonu nedir?

İç denetimin misyonu, bir organizasyonun hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak için bağımsız ve objektif güvence ve danışmanlık hizmetleri sağlamaktır. Bu misyon, organizasyonun risk yönetimini, iç kontrol sistemlerini ve kurumsal yönetim süreçlerini değerlendirerek ve iyileştirme önerilerinde bulunarak gerçekleştirilir.

İç denetimin temel misyon unsurları şunlardır:

Güvence sağlamak: İç denetçiler, organizasyonun risk yönetimi, iç kontrol ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliği hakkında yönetime ve denetim komitesine güvence sağlarlar. Bu güvence, organizasyonun hedeflerine ulaşma olasılığını artırır ve paydaşların güvenini güçlendirir.

Danışmanlık Yapmak: İç denetçiler, organizasyonun süreçlerini iyileştirmek ve riskleri azaltmak için yönetime danışmanlık yaparlar. Bu danışmanlık, organizasyonun daha etkin, verimli ve güvenilir bir şekilde çalışmasına yardımcı olur.

Risk Yönetimini İyileştirmek: İç denetçiler, organizasyonunun karşı karşıya olduğu riskleri belirleyerek, değerlendirerek ve yöneterek risk yönetimi süreçlerinin etkinliğini artırırlar. Bu sayede, organizasyonun karşı karşıya olduğu riskleri belirleyerek, değerlendirerek ve yöneterek risk yönetimi süreçlerinin etkinliğini artırırlar.

İç Kontrol Sistemlerini Değerlendirmek: İç denetçiler, organizasyonun iç kontrol sistemlerinin yeterliliğini ve etkinliğini değerlendirirler. Bu değerlendirme, organizasyonun varlıklarının korunmasına, hataların ve usulsüzlüklerin önlenmesine ve yasalara uygunluğun sağlanmasına yardımcı olur.

Kurumsal Yönetim Süreçlerini Geliştirmek: İç denetçiler, organizasyonun kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirerek ve iyileştirme önerilerinde bulunarak kurumsal yönetimin güçlendirilmesine katkıda bulunurlar.

Özetle, iç denetim misyonu, organizasyonun değerini korumak ve arttırmak için bağımsız, objektif ve değer katan bir güvence ve danışmanlık faaliyeti sağlamaktır.

Diyalog 6: İç Denetimin İşlevleri nelerdir ve bu işlevler noktasında hem denetime hem denetçiye düşen sorumluluklar nelerdir?

İç denetimin işlevleri, bir organizasyonun sağlıklı ve etkin bir şekilde işlemlerini sağlamak için kritik öneme sahiptir. Bu işlevler, hem denetime hem de denetçiye önemli sorumluluklar yükler. İşte iç denetimin temel işlevleri ve bu işlevler kapsamında denetime ve denetçiye düşen sorumluluklar:

İç Denetimin İşlevleri:

Risk Yönetimi Değerlendirmesi: Organizasyonun risk yönetimi süreçlerinin yeterliliğini ve etkinliğini değerlendirmek. Risklerin belirlenmesi, analiz edilmesi ve yönetilmesi konusunda önerilerde bulunmak.

İç Kontrol Sistemlerinin Değerlendirilmesi: İç kontrol sistemlerinin tasarımını, uygulanmasını ve etkinliğini değerlendirmek. Kontrol zayıflıklarını tespit etmek ve iyileştirme önerilerinde bulunmak.

Uygunluk Değerlendirmesi: Yasalara, düzenlemelere ve iç politikalara uyumu değerlendirmek. Uyum risklerini belirlemek ve uygunsuzlukları önlemek için öneriler sunmak.

Operasyonel Verimlilik Değerlendirmesi: İş süreçlerinin verimliliğini, etkinliğini ve ekonomikliğini değerlendirmek. Kaynakların etkin kullanımını sağlamak ve operasyonel iyileştirmeler önermek.

Finansal Raporlama Güvenilirliği Değerlendirmesi: Mali tabloların doğruluğunu, güvenilirliğini ve şeffaflığını değerlendirmek. Finansal raporlama süreçlerindeki riskleri belirlemek ve iyileştirme önerilerinde bulunmak.

Kurumsal Yönetim Değerlendirmesi: Kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek. Organizasyonun yönetim yapısının ve süreçlerinin iyileştirilmesine katkıda bulunmak.

Denetime Düşen Sorumluluklar:

Bağımsızlık ve Objektiflik: Denetim faaliyetlerinin bağımsız ve objektif bir şekilde yürütülmesini sağlamak. Çıkar çatışmalarından kaçınmak ve tarafsız bir değerlendirme yapmak.

Yetkinlik ve Profesyonellik: Denetim ekibinin gerekli yetkinliklere ve profesyonel standartlara sahip olmasını sağlamak. Sürekli eğitim ve gelişim yoluyla denetim kalitesini arttırmak.

Risk Odaklı Yaklaşım: Denetim planlarını risk analizlerine dayalı olarak hazırlamak. Öncelikli risk alanlarına odaklanarak denetim kaynaklarını etkin kullanmak.

Raporlama ve İzleme: Denetim bulgularını ve önerilerini açık, net ve zamanında raporlamak. İyileştirme önerilerinin uygulamasını takip etmek ve sonuçlarını değerlendirmek.

Denetçiye Düşen Sorumluluklar:

Etik Davranış: Profesyonel etik kurallarına uygun davranmak ve dürüstlüğü korumak. Gizliliği sağlamak ve hassas bilgileri korumak.

Kanıt Dayalı Çalışma: Denetim bulgularını desteklemek için yeterli ve uygun kanıt toplamak. Objektif ve tarafsız bir şekilde kanıtları değerlendirmek.

İletişim ve İş Birliği: Denetlenen birimlerle etkili iletişim kurmak ve işbirliği yapmak. Açık, net ve yapıcı geri bildirimler sağlamak.

Sürekli Öğrenme: Mesleki gelişimine önem vermek ve sürekli öğrenme yolu ile bilgilerini güncel tutmak. Denetim teknikleri ve yöntemleri konusunda kendini geliştirmek.

İç denetimin etkili bir şekilde yerine getirilmesi, hem denetimin hem de denetçilerin sorumluluklarını eksiksiz olarak yerine getirmesiyle mümkündür.

Diyalog 7: İç denetimin kuruma ve paydaşlara yarattığı faydalar nelerdir?

İç denetim, bir kurumun hedeflerine ulaşılmasına yardımcı olan ve paydaşlarına değer katan önemli bir işlevdir. Hem kuruma hem de paydaşlara sağladığı faydalar oldukça çeşitlidir:

Kuruma sağladığı faydalar:

Risk Yönetiminin İyileştirilmesi: İç denetim, kurumun karşı karşıya olduğu riskleri belirleyerek, değerlendirerek ve yöneterek risk yönetimi süreçlerinin etkinliğini artırır. Bu sayede, kurumun risklere karşı daha hazırlıklı olması ve olası kayıpların önlenmesi sağlanır.

İç Kontrol Sistemlerinin Güçlendirilmesi: İç denetim, iç kontrol sistemlerinin tasarımını, uygulanmasını ve etkinliğini değerlendirir. Kontrol zayıflıklarını tespit ederek iyileştirme önerilerinde bulunur ve kurumun varlıklarının korunmasına, hataların ve usulsüzlüklerin önlenmesine yardımcı olur.

Operasyonel Verimliliğin Arttırılması: İç denetim iş süreçlerinin verimliliğini, etkinliğini ve ekonomikliğini değerlendirir. Kaynakların etkin kullanımını sağlayarak ve operasyonel iyileştirmeler önererek kurumun performansını artırır.

Uygunluk Ve Yasalara Uyumun Sağlanması: İç denetim, kurumun yasalara, düzenlemelere ve iç politikalara uyumunu değerlendirir. Uyum risklerini belirleyerek ve uygunsuzlukları önleyerek kurumun yasal sorunlara karşılaşma olasılığını azaltır.

Finansal Raporlama Güvenirliliğinin Arttırılması: İç denetim, mali tabloların doğruluğunu, güvenirliliğini ve şeffaflığını değerlendirir. Finansal raporlama süreçlerindeki riskleri belirleyerek ve iyileştirme önerilerinde bulunarak kurumun finansal itibarını güçlendirir.

Kurumsal Yönetimin Geliştirilmesi: İç denetim, kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirir ve iyileştirme önerilerinde bulunur. Kurumun yönetim yapısının ve süreçlerinin daha şeffaf, hesap verebilir ve etik olmasını sağlar.

Paydaşlara Sağladığı Faydalar:

Güven ve Şeffaflık: İç denetim, kurumun faaliyetlerinin güvenilir ve şeffaf bir şekilde yürütüldüğüne dair paydaşlara güvence sağlar. Bu yatırımcıların, müşterilerin, tedarikçilerin ve diğer paydaşların kuruma olan güvenini artırır.

Risklerin Azaltılması: İç denetim, kurumun risklerini ve yönetmesine yardımcı olarak paydaşların yatırımlarının ve ilişkilerinin korunmasına katkıda bulunur. Olası kayıpların ve sorunların önlenmesi, paydaşların finansal ve itibari risklerini azaltır.

Değer Artışı: İç denetim, kurumun performansını ve verimliliğini arttırarak paydaşların yatırımlarının değerini artırır. Sağlıklı ve sürdürülebilir bir kurum, paydaşlarına uzun vadeli faydalar sağlar.

Hesap Verebilirlik: İç denetim, kurumun yönetimi ve faaliyetleri hakkında bağımsız ve objektif bilgiler sağlayarak hesap verilebilirliği artırır. Paydaşlar, kurumun faaliyetlerinin yasalara ve etik standartlara uygun olarak yürütüldüğünden emin olabilirler.

Özetle, iç denetim hem kuruma hem de paydaşlara önemli faydalar sağlar. Kurumun risklerini yönetmesine, iç kontrol sistemlerini güçlendirmesine ve operasyonel verimliliğini arttırmasına yardımcı olurken, paydaşlara da güven, şeffaflık ve değer artışı sunar.

Diyalog 8: İç denetimin yönetmeliği hazırlanırken yer alan başlık ve içerikler nelerdir örneklerle açıkla mısın?

İç denetim yönetmeliği, bir kurumun iç denetim faaliyetlerinin nasıl yürütüleceğini belirleyen temel bir belgedir. Bu yönetmelik, iç denetimin amacını, yetkilerin, sorumluluklarını, organizasyonel yapısını ve işleyişini düzenler. İç denetim yönetmeliği hazırlanırken dikkate alınması gereken temel

başlıklar ve içerikler şunlardır:

1. Amaç, Yetki ve Sorumluluklar: İç denetimin temel amacı, kurumun hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak için bağımsız ve objektif güvence ve danışmanlık hizmetleri sağlamaktır. İç denetçilerin yetkileri, denetim faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütebilmeleri için gerekli olan erişim, bilgi toplama ve raporlama yetkilerini içerir. İç denetçilerin sorumlulukları, etik kurallara uygun davranmak, objektif ve tarafsız bir şekilde çalışmak, kanıta dayalı bulgular sunmak ve sürekli mesleki gelişimlerini sağlamaktır.
2. Organizasyonel Yapı Ve Bağımsızlık: İç denetim birimin organizasyonel yapısı, iç denetçilerin bağımsızlığını ve objektifliğini sağlayacak şekilde düzenlemelidir. İç denetim yöneticisinin, kurum içinde iç denetim faaliyetlerinin sorumluluklarını yerine getirmesine imkan sağlayan bir yönetimin kademesine bağlı olması gerekmektedir. İç denetim yöneticisinin, yönetim kurulu veya denetim komitesi ile doğrudan iletişim ve etkileşimde bulunması bağımsızlığın önemli bir unsurudur.
3. İç Denetim Standartları ve Etik Kurallar: İç denetim faaliyetleri, uluslararası iç denetim standartlarına ve etik kurallarına uygun olarak yürütülmelidir. İç denetim yönetmeliğinde, bu standartlara ve etik kurallara uyma zorunluluğu açıkça belirtilmelidir.
4. Denetim Süreci ve Yöntemleri: Denetim planlaması, risk değerlendirmesi, denetim uygulamaları, raporlama ve izleme süreçleri detaylı olarak açıklanmalıdır. Denetim yöntemleri, kanıta dayalı denetim, risk odaklı denetim, süreç denetimi gibi farklı yaklaşımları içerebilir. Denetim çalışma kağıtlarının hazırlanması, saklanması ve paylaşılmasına ilişkin prosedürler belirlenmelidir.
5. Raporlama ve İzleme: Denetim bulgularının ve önerilerinin raporlamasına ilişkin format ve içerik standartları belirlenmelidir. Denetim raporlarının dağıtımı, takibi ve iyileştirme önerilerinin uygulanmasının izlenmesine ilişkin süreçler tanımlanmalıdır.
6. Kalite Güvence ve Geliştirme: İç denetim faaliyetlerinin kalitesini sürekli olarak izlemek ve geliştirmek için bir kalite güvence programı oluşturmalıdır. Dış kalite değerlendirmelerinin periyodik olarak yapılması ve sonuçlarının raporlanması sağlanmalıdır.

Örnek Başlıklar ve İçerikler:

Amaç: İç denetimin kurumun hedeflerine ulaşmasına nasıl katkı sağlayacağını açıklayan bir bölüm.

Yetki: İç denetçilerin bilgiye erişim, belge inceleme, mülakat yapma gibi yetkilerini tanımlayan bir bölüm.

Bağımsızlık: İç denetimin biriminin organizasyonel bağımsızlığını ve iç denetçilerin objektifliğini güvence altına alan hükümler.

Etik Kurallar: İç denetçilerin uyması gereken dürüstlük, gizlilik, objektiflik gibi etik prensipleri belirten bir bölüm.

Risk Değerlendirmesi: Denetim planlarının risk analizlerine dayalı olarak nasıl hazırlanacağını açıklayan bir bölüm.

Denetim Uygulamaları: Denetim teknikleri, örnekleme yöntemleri, kanıt toplama prosedürleri gibi konuları içeren bir bölüm.

Raporlama: Denetim raporlarının formatı, içeriği, dağıtımı ve takibine ilişkin kuralları belirten bir bölüm.

İzleme: İyileştirme önerilerinin uygulanmasının nasıl takip edileceğini ve sonuçlarının nasıl değerlendirileceğini açıklayan bir bölüm.

İç denetim yönetmeliği, kurumun özel ihtiyaçlarına ve risk profiline göre uyarlanmalıdır. Bu nedenle, yukarıdaki başlıklar ve içerikler genel bir çerçevede sunulmaktadır.

Diyalog 9: İç denetçinin niteliklerini açıklar mısın?

İç denetçinin nitelikleri, hem mesleki bilgi ve becerileri hem de kişisel özellikleri kapsar. Bu nitelikler, iç denetçinin bağımsız, objektif ve etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak için gereklidir. İç denetçide aranan temel nitelikler şunlardır:

Mesleki Nitelikler:

Eğitim: İç denetçiler, genellikle işletme, iktisat, muhasebe, finans veya mühendislik gibi ilgili alanlarda lisans veya yüksek lisans derecesine sahip olmalıdır. İç denetim alanında uzmanlık sertifikaları (örneğin, CIA- Certified Internal Auditor) da önemli bir avantajdır.

Bilgi ve Beceriler: Muhasebe, finans, denetim, risk yönetimi, iç kontrol ve kurumsal yönetim konularında kapsamlı bilgi sahibi olmalıdır. İlgili yasa, yönetmelik ve standartlara hakim olmalıdır. Veri analizi, raporlama, sunum ve iletişim becerileri güçlü olmalıdır. Bilgisayar ve ilgili yazımları etkin bir şekilde kullanılabilmelidir.

Deneyim: İç denetim veya ilgili alanlarda deneyim sahibi olmak önemlidir. Farklı sektörlerde ve organizasyonlarda deneyim kazanmak, iç denetçinin bakış açısını genişletir.

Kişisel Nitelikler:

Etik ve Dürüstlük: İç denetçiler, yüksek etik standartlara sahip olmalı ve dürüstlük ilkesine bağlı kalmalıdır. Gizliliğe önem vermeli ve hassas bilgileri korumalıdır.

Bağımsız ve Objektiflik: İç denetçiler, bağımsız ve objektif bir şekilde çalışmalı, çıkar çatışmalarından kaçınmalıdır. Tarafsız bir bakış açısıyla değerlendirme yapabilmelidir.

Analitik Düşünme ve Problem Çözme: İç denetçiler, karmaşık sorunları analiz edebilmeli ve çözüm üretebilmelidir. Detaylara dikkat etmeli ve kanıta dayalı kararlar alabilmelidir.

İletişim ve İşbirliği: İç denetçiler, farklı paydaşlarla etkili iletişim kurabilmeli ve işbirliği yapabilmelidir. Açık, net ve yapıcı geri bildirimler sağlayabilmelidir.

Sürekli Öğrenme ve Gelişim: İç denetçiler, mesleki gelişimlerine önem vermeli ve sürekli öğrenmeye açık olmalıdır. Yeni denetim teknikleri ve yöntemleri konusunda kendini geliştirmelidir.

İnisiyatif alabilme ve Liderlik: İç denetçiler gerekli durumlarda inisiyatif alabilme ve liderlik becerileri gösterebilmelidir. Ekip yönetimi ve motivasyonunu sağlayabilmelidir.

İç denetçinin bu niteliklere sahip olması, organizasyonunun risklerini etkin bir şekilde yönetmesine ve hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur.

Diyalog 10: İç denetim türlerini detaylıca açıklar mısın?

İç denetim, organizasyonların faaliyetlerini değerlendirmek ve geliştirmek için çeşitli türlerde gerçekleştirilir. Her bir tür, belirli bir alana odaklanarak organizasyonun farklı yönlerini inceler. İşte iç denetimin temel türleri:

1. Finansal Denetim:

Amaç: Mali tabloların doğruluğunu, güvenilirliğini ve yasal düzenlemelere uygunluğunu değerlendirmek.

Odak Noktaları: Mali raporlama süreçleri, nakit yönetimi, varlık yönetimi, gelir ve gider kayıtları, iç kontrol sistemlerinin finansal işlemlere etkisi.

Örneğin, bir şirketin gelir kayıtlarının, vergi yasalarına uygunluğunu denetlemek.

2. Operasyonel Denetim:

Amaç: İş süreçlerinin verimliliğini, etkinliğini ve ekonomikliğini

değerlendirmek.

Odak Noktaları: Üretim süreçleri, pazarlama ve satış faaliyetleri, lojistik ve tedarik zinciri yönetimi, insan kaynakları yönetimi, bilgi teknolojileri kullanımı

Örneğin, bir üretim tesisinin verimliliğini artırmak için süreçlerin analiz edilmesi.

3. Uygunluk denetimi:

Amaç: Organizasyonun yasalara, düzenlemelere, iç politikalara ve sözleşmelere uygunluğunu değerlendirmek.

Odak Noktaları: Yasal düzenlemelere uyum, iç politika ve prosedürlere uyum, sözleşme şartlarına uyum, etik kurallara uyum.

Örneğin, bir şirketin çevre düzenlemelerine uygunluğunu denetlemek.

4. Bilgi Teknolojileri (BT)Denetimi:

Amaç: Bilgi sistemlerinin güvenliğini, güvenilirliğini ve etkinliğini değerlendirmek.

Odak Noktaları: Veri güvenliği, sistem güvenliği, veri gizliliği, sistem performansı, bilgi teknolojilerinin altyapısı.

Örneğin, bir şirketin müşteri verilerinin güvenliğini sağlamak için BT sistemlerinin denetlemesi.

5. Performans Denetimi:

Amaç: Organizasyonun hedeflerine ulaşma düzeyini ve kaynak kullanımının etkinliğini değerlendirmek.

Odak Noktaları: Stratejik hedeflere ulaşma, kaynakların etkin kullanımı, performans ölçüm sistemleri, verimlilik ve karlılık.

Örneğin, bir kamu kurumunun, belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaştığının denetlemesi.

6. Kurumsal Yönetim Denetimi:

Amaç: Organizasyonun kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini ve şeffaflığını değerlendirmek.

Odak Noktaları: Yönetim kurulu yapısı ve işleyişi, iç kontrol sistemi, risk yönetim süreçleri, etik değerler ve kurumsal kültür.

Örneğin, bir şirketin yönetim kurulu toplantılarının, yasal düzenlemelere uygunluğunun denetlenmesi.

Her bir iç denetim türü, organizasyonun farklı alanlarındaki riskleri ve kontrol zayıflıklarını belirleyerek, iyileştirme önerileri sunar ve organizasyonun hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur.

Diyalog 11: İç denetimin kanıt toplama teknikleri nelerdir örneklerle açıklar mısın?

İç denetim, bir organizasyonun faaliyetlerini değerlendirirken ve riskleri analiz ederken çeşitli kanıt toplama teknikleri kullanır. Bu teknikler, denetçilerin objektif ve güvenilir bulgular elde etmelerine yardımcı olur. İşte iç denetimde yaygın olarak kullanılan kanıt toplama teknikleri ve örnekleri:

1. Belge İncelemesi: Finansal kayıtlar, sözleşmeler, politikalar ve diğer ilgili belgelerin incelenmesini içerir.

Örneğin, bir şirketin gelir kayıtlarını inceleyerek, satışların doğru bir şekilde kaydedildiğini doğrulamak. Bir şirketin satın alma sözleşmelerini inceleyerek, yasal düzenlemelere uygunluğunu kontrol etmek.

2. Gözlem: İş süreçlerinin ve iç kontrol faaliyetlerinin yerinde gözlemlenmesini içerir.

Örneğin, bir stok sayım sürecini gözlemleyerek, stokların doğru bir şekilde sayıldığını ve kaydedildiğini doğrulamak. Bir üretim hattını gözlemleyerek,

üretim süreçlerinin verimli ve etkin bir şekilde yürütüldüğünü değerlendirmek.

3. Mülakatlar: İlgili personellerle yapılan görüşmeler yoluyla bilgi toplanmasını içerir.

Örneğin, bir departman yöneticisiyle görüşerek, departmanın risk yönetimi süreçleri hakkında bilgi edinmek. Bir çalışandan, iç kontrol prosedürünün nasıl uygulandığını açıklamasını istemek.

4. Analitik İnceleme: Finansal ve operasyonel verilerin analiz edilmesi yoluyla eğilimlerin, ilişkilerin ve anormalliklerin belirlenmesini içerir.

Örneğin, geçmiş dönemlere ait satış verilerini analiz ederek, satışlardaki mevsimsel değişiklikleri belirlemek. Farklı departmanların giderlerini karşılaştırarak, beklenmeyen farklılıkları tespit etmek.

5. Doğrulama: Üçüncü şahıslardan bilgi alarak kanıtların doğruluğunu kontrol etme işidir.

Örneğin, bir şirketin banka hesap bakiyelerini bankadan teyit etmek. Müşteri bakiyelerini müşterilerden teyit etmek.

6. Yeniden Hesaplama: Denetlenen firmanın yapmış olduğu hesaplamaları denetçinin yeniden hesaplaması işlemidir.

Örneğin, bir şirketin amortisman giderlerini yeniden hesaplayarak, doğru bir şekilde hesaplandığını doğrulamak. Bir şirketin vergi hesaplamalarını yeniden kontrol etmek.

7. Kayıt Sürecinin İzlenmesi: Denetlenen firmada gerçekleşen işlemlerin kayıt süreçlerinin izlenmesidir.

Örneğin, Bir satış işleminin, satış siparişinden fatura düzenlenmesine kadar olan sürecini izlemek. Bir satın alma işleminin, satın alma siparişinden ödeme yapılmasına kadar olan sürecini izlemek.

İç denetçiler, bu teknikleri bir arada kullanarak kapsamlı ve güvenilir kanıtlar toplarlar. Kanıt toplama sürecinde, kanıtların yeterli, uygun ve güvenilir olmasına dikkat edilir.

Diyalog 12: İç denetimde hem denetimin hem denetçinin üzerine düşen uygulaması gereken ilkeleri detaylıca açıkla mısın?

İç denetim, hem denetim sürecinin hem de iç denetçilerin uyması gereken bir dizi temel ilkelere dayanır. Bu ilkeler iç denetimin güvenilirliğini, etkinliğini ve değerini arttırmayı amaçlar. İşte iç denetimde hem denetimin hem de denetçinin üzerine düşen uygulanması gereken ilkeler:

Denetimin Uygulanması Gereken İlkeler:

Bağımsızlık: Denetim faaliyetleri, organizasyonun diğer faaliyetlerinden bağımsız olarak yürütülmelidir. Denetçiler denetledikleri alanlardan herhangi bir çıkar çatışması içinde olmamalıdır. Denetim sonuçları, herhangi bir iç veya dış baskıdan etkilenmeden objektif olarak raporlanmalıdır.

Objektiflik: Denetim bulguları ve değerlendirmeleri, tarafsız ve kanıta dayalı olmalıdır. Denetçiler, önyargılardan ve kişisel görüşlerden uzak durmalıdır. Tüm ilgili bilgileri dikkate alarak, adil ve dengeli bir değerlendirme yapılmalıdır.

Yetkinlik: Denetim ekibi, denetim faaliyetlerini gerçekleştirmek için gerekli bilgi, beceri ve deneyime sahip olmalıdır. Denetçiler, mesleki standartlara ve etik kurallara uygun olarak çalışmalıdır. Sürekli eğitim ve gelişim yoluyla, denetim teknikleri ve yöntemleri konusunda güncel kalmalıdır.

Sistemati ve Disiplinli Yaklaşım: Denetim faaliyetleri, planlı ve organize bir şekilde yürütülmelidir. Denetim sürecinde, risk odaklı bir yaklaşım benimsenmelidir. Denetim bulguları ve önerileri, açık, net ve yapılandırılmış bir şekilde raporlanmalıdır.

Kanıta Dayalı Yaklaşım: Denetim bulguları, yeterli ve uygun kanıtlarla desteklenmelidir. Kanıtlar, güvenilir ve doğrulanabilir kaynaklardan toplanmalıdır. Kanıtlar objektif şekilde değerlendirilerek, denetim sonuçlarının

doğruluğu sağlanmalıdır.

Risk Odaklılık: Denetim faaliyetleri, organizasyonun en önemli risklerine odaklanmalıdır. Risk değerlendirmesi, denetim planlamasını temelini oluşturmaktadır. Denetim kaynakları, en yüksek riskli alanlara öncelik verilerek kullanılmalıdır.

Denetçinin Uygulaması Gereken İlkeler:

Dürüstlük: Denetçiler, dürüst, güvenilir ve etik değerlere bağlı olmalıdır. Gizliliğe önem vermeli ve hassas bilgileri korumalıdır. Çıkar çatışmalarından kaçınmalı ve mesleki itibarlarını korumalıdır.

Mesleki Özen ve Dikkat: Denetçiler, görevlerini titizlikle ve özenle yerine getirmelidir. Yeterli zaman ve kaynak ayırarak, denetim faaliyetlerini etkin bir şekilde tamamlamalıdır. Hatalardan kaçınmak ve denetim kalitesini arttırmak için gerekli önemleri almalıdır.

Sürekli Mesleki Gelişim: Denetçiler, mesleki bilgilerini ve becerilerini sürekli olarak geliştirmelidir. Yeni denetim teknikleri, yöntemleri ve standartları hakkında bilgi sahibi olmalıdır. Mesleki sertifikasyon programlarına katılarak, uzmanlıklarını kanıtlamalıdır.

İletişim ve İşbirliği: Denetçiler, denetlenen birimlerle etkili iletişim kurmalıdır. Açık, net ve yapıcı geri bildirimler sağlamalıdır. İşbirliği ve ekip çalışmasına önem vermelidir.

Bu ilkeler, iç denetimin güvenilirliğini ve etkinliğini artırarak organizasyonun hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur.

Diyalog 13: Risk değerlendirme süreci basamakları nelerdir ve bu süreçte yapılacak, göz önünde bulundurulacak noktalar nelerdir?

Risk değerlendirme süreci, bir organizasyonun karşılaşılabileceği potansiyel tehlikeleri ve bu tehlikelerin olası sonuçlarını sistematik bir şekilde analiz etmeyi içerir. Bu süreç, organizasyonun riskleri anlamasına, önceliklendirmesine ve etkili bir şekilde yönetmesine yardımcı olur. Risk değerlendirme sürecinin temel basamakları ve bu süreçte dikkat edilmesi gereken noktalar şunlardır:

1. Tehlikelerin Belirlenmesi: Bu aşama, organizasyonun faaliyetleri, süreçleri ve çevresiyle ilgili tüm potansiyel tehlikelerin tanımlanmasını içerir. Tehlikeler, fiziksel, kimyasal, biyolojik, ergonomik, psikososyal veya finansal olabilir. Tehlikeleri belirlemek için; Geçmiş kaza ve olay kayıtları incelenmeli, iş yeri denetimleri yapılmalı, çalışanlarla mülakatlar gerçekleştirilmeli, ilgili yasal düzenlemeler ve standartlar gözden geçirilmelidir.
2. Risklerin Değerlendirilmesi ve Analiz Edilmesi: Belirlenen tehlikelerin her biri için risklerin olasılığı ve şiddeti değerlendirilir. Risk analizi, risklerin potansiyel etkilerini ve sonuçlarını anlamaya yardımcı olur. Risk değerlendirme yöntemleri arasında; Niteliksel değerlendirme (düşük, orta, yüksek risk) ve niceliksel değerlendirme (Risk matrisi, olasılık ve etki analizi) yer alır.
3. Risk Kontrol tedbirlerinin Belirlenmesi: Değerlendirilen riskleri azaltmak veya ortadan kaldırmak için kontrol tedbirleri belirlenir. Kontrol tedbirleri, risklerin kaynağında yok edilmesi, azaltılması, izolasyonu veya kişisel koruyucu ekipman kullanımı gibi farklı yaklaşımları içerir. Kontrol tedbirlerinin etkinliği ve uygulanabilirliği dikkate alınmalıdır.
4. Dokümantasyon: Risk değerlendirme süreci ve sonuçları, yazılı olarak belgelenmelidir. Dokümantasyon, risk değerlendirme raporları, kontrol tedbirleri planları ve diğer ilgili belgeleri içerir. Dokümantasyon, risk yönetimi süreçlerinin izlenmesine ve değerlendirilmesine yardımcı olur.
5. Gözden Geçirme ve Güncelleme: Risk değerlendirilmesi, düzenli olarak gözden geçirilmelidir. Organizasyondaki değişiklikler, yeni tehlikelerin ortaya çıkması veya yasal düzenlemelerdeki güncellemeler, risk değerlendirmesinin güncellenmesini gerektirebilir. Risk değerlendirmesi, dinamik bir süreç olmalı ve sürekli

iyileştirilmelidir.

Süreçte Göz Önünde Bulundurulacak Noktalar:

Katılım: Risk değerlendirme sürecine, ilgili tüm paydaşların (çalışanlar, yöneticiler, uzmanlar) katılımı sağlanmalıdır.

İletişim: Risk değerlendirme süreci ve sonuçları, tüm paydaşlarla açık ve etkili bir şekilde paylaşılmalıdır.

Yasal Uyumluluk: Risk değerlendirme süreci, ilgili yasal düzenlemelere ve standartlara uygun olarak yürütülmelidir.

Sürekli İyileştirme: Risk yönetimi süreçleri, sürekli olarak gözden geçirilmeli ve iyileştirilmelidir.

Kaynaklar: Risk değerlendirme süreci için yeterli kaynak (zaman, bütçe, personel) ayrılmalıdır.

Risk değerlendirme süreci, organizasyonun risklerini etkin bir şekilde yönetmesine ve güvenli bir çalışma ortamı sağlanmasına yardımcı olur.

Diyalog 14: İç denetim stratejisinin planlama sürecini açıklar mısın?

İç denetim stratejisinin planlama süreci, bir organizasyonun iç denetim faaliyetlerinin nasıl yürütüleceğini belirleyen kritik bir aşamadır. Bu süreç, organizasyonun risklerini, hedeflerini ve kaynaklarını dikkate alarak, iç denetimin etkinliğini ve değerini maksimize etmeyi amaçlar. İşte iç denetim stratejisinin planlama sürecinin temel adımları:

1. Organizasyonun Hedef ve Risklerinin Anlaşılması: Organizasyonun stratejik hedefleri, operasyonel süreçleri ve risk profili detaylı olarak incelenir. Yönetimle, departman yöneticisiyle ve diğer paydaşlarla görüşmeler yapılarak, organizasyonun öncelikleri ve risk algıları anlaşılır. İç ve dış faktörlerden kaynaklanan potansiyel riskler belirlenir ve analiz edilir.
2. İç Denetim Evreninin Belirlenmesi: Organizasyonun tüm faaliyet alanları, süreçleri ve departmanları iç denetim evrenini oluşturur. İç denetim evreni, organizasyonun büyüklüğü, karmaşıklığı ve risk profiline göre belirlenir. İç denetim evreninin belirlenmesi, iç denetim faaliyetlerinin kapsamını ve önceliklerini belirlemeye yardımcı olur.
3. Risk Değerlendirmesi ve Önceliklendirme: Belirlenen riskler, olasılık ve etki düzeylerine göre değerlendirilir. Risk matrisi veya benzeri araçlar kullanılarak riskler önceliklendirilir. Yüksek riskli alanlar, iç denetim planlamasında öncelikli olarak ele alınır.
4. İç Denetim Kaynakların Belirlenmesi: İç denetim faaliyetlerini gerçekleştirmek için gerekli insan kaynakları, bütçe ve teknolojik altyapı belirlenir. İç denetim ekibinin yetkinlikleri ve deneyimleri, planlanan denetim faaliyetleri ile uyumlu olmalıdır. İç denetim kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde kullanılması sağlanmalıdır.
5. İç Denetim Planının Hazırlanması: Risk değerlendirmesi sonuçlarına ve iç denetim kaynaklarına göre bir iç denetim planı hazırlanır. İç denetim planı, denetimlerin kapsamını, zamanlamasını ve kaynaklarını detaylı olarak açıklar. İç denetim planı, esnek olmalı ve organizasyonun değişen ihtiyaçlarına göre güncellenebilmelidir.
6. İletişim ve Onay: İç denetim planı, yönetim ve denetim komitesi ile paylaşılır ve onayları alınır. İç denetim planının uygulanması ve sonuçları hakkında düzenli olarak iletişim sağlanır. İç denetim planı, organizasyonun stratejik hedefleri ve risk profili ile uyumlu olmalıdır.
7. İzleme ve Değerlendirme: İç denetim planının uygulanması düzenli olarak izlenir ve değerlendirilir. İç denetim faaliyetlerinin etkinliği ve verimliliği ölçülür. İç denetim stratejisi ve planı, organizasyonun değişen ihtiyaçlarına göre güncellenir.

İç denetim stratejisinin planlama süreci, organizasyonun iç denetim faaliyetlerinin etkinliğini ve değerini arttırmak için kritik öneme sahiptir. Bu süreç, organizasyonun risklerini, hedeflerini ve kaynaklarını dikkate alarak, iç denetimin stratejik bir yaklaşımla yürütülmesini sağlar.

Diyalog 15: Denetimde yürütülmesi gereken adımları üçlü savunma hattı modelini dahil ederek açıkla mısın?

İç denetimde yürütülmesi gereken adımlar, “Üçlü Savunma Hattı” modeli ile entegre edildiğinde, organizasyonun risk yönetimini ve iç kontrol sistemlerinin daha kapsamlı bir şekilde ele almayı sağlar. Bu model, organizasyonun risk yönetimi ve iç kontrol süreçlerindeki sorumlulukları üç ayrı savunma hattına ayırarak, risklerin etkin bir şekilde yönetilmesini ve kontrol edilmesini amaçlar.

1. Birinci Savunma Hattı, Operasyonel Yönetim: Bu hat, organizasyonun günlük faaliyetlerini yürüten ve riskleri doğrudan yöneten birimleri içerir.

Denetim Adımları: Operasyonel süreçlerin ve iç kontrollerin etkinliğinin değerlendirilmesi. Risklerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve yönetilmesi için süreçlerin oluşturulması.

İç kontrol sistemlerinin tasarımı ve uygulanması. Sürekli izleme ve raporlama mekanizmalarının kurulması.

2. İkinci Savunma Hattı, Risk Yönetimi ve Uyum: Bu hat, risk yönetimi, uyum, hukuk ve finans gibi uzmanlaşmış fonksiyonları içerir.

Denetim Adımları: Risk yönetimi politikalarının ve prosedürlerinin geliştirilmesi. Risklerin izlenmesi ve raporlanması. Yasal düzenlemelere ve iç politikalara uyumun sağlanması. İç kontrol sistemlerinin etkinliğinin izlenmesi ve değerlendirilmesi.

3. Üçüncü Savunma Hattı, İç Denetim ; Bu hat, organizasyonun risk yönetimi, iç kontrol ve uyum süreçlerinin bağımsız ve objektif bir şekilde değerlendirilmesini sağlar.

Denetim Adımları: Risk değerlendirme süreçlerinin ve iç kontrol sistemlerinin etkinliğinin denetlenmesi. Denetim bulgularının ve önerilerinin raporlanması. İyileştirme önerilerinin uygulanmasının izlenmesi. Yönetim kuruluna ve denetim komitesine güvence sağlanması.

Üçlü Savunma Hattı Modelinin Faydaları: Risk yönetimi ve iç kontrol sorumluluklarının net bir şekilde tanımlanması. Organizasyonun risklere karşı daha dirençli hale gelmesi.

İç kontrol sistemlerinin etkinliğinin artırılması. Yasal düzenlemelere ve iç politikalara uyumun sağlanması. Organizasyonun itibarının korunması.

Denetimde Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar: Üç savunma hattı arasında iletişim ve işbirliğinin sağlanması. Her bir hattın sorumluluklarının ve yetkilerinin net bir şekilde belirlenmesi. Risk yönetimi ve iç kontrol süreçlerinin sürekli olarak izlenmesi ve değerlendirilmesi. Denetim bulgularının ve önerilerinin yönetime açık ve net bir şekilde raporlanması. İyileştirme önerilerinin uygulanmasının takip edilmesi ve etkinliğinin değerlendirilmesi.

Üçlü savunma hattı modeli, iç denetimin daha etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesine yardımcı olur. Bu model, organizasyonun risklerini daha iyi anlamasına, yönetmesine ve kontrol etmesine olanak tanır.

Diyalog 16: İç denetim faaliyetinin riskleri nelerdir ve bu riskleri azaltma yönünde denetim ve denetçi neler yapabilir?

İç denetim faaliyetinin riskleri, hem denetim sürecini hem de denetçilerin kendilerini etkileyebilecek çeşitli faktörleri içerir. Bu riskler, iç denetimin etkinliğini ve güvenilirliğini azaltabilir. İşte iç denetim faaliyetinin temel riskleri ve bu riskleri azaltma yönünde alınabilecek önlemler:

İç Denetim Faaliyetinin Riskleri:

Bağımsızlık ve Objektiflik Riski: Denetçilerin, denetledikleri alanlardan herhangi bir çıkar çatışması içinde olması veya iç veya dış baskılara maruz kalması. Denetim bulgularının ve değerlendirmelerinin tarafsız ve objektif olmaması.

Yetersiz Kaynak Riski: Denetim faaliyetleri için yeterli insan kaynakları, bütçe veya teknolojik altyapının olmaması. Denetim ekibinin yetkinlik ve deneyim

eksikliği.

Bilgi Yetersizliği Riski: Denetlenen alanlarda ilgili yeterli bilgiye sahip olmamak. İlgili yasa, yönetmelik ve standartlara hakim olmamak.

İletişim Riski: Denetlenen birimlerle etkili iletişim kuramamak. Denetim bulgularını ve önerilerini açık ve net bir şekilde raporlayamamak.

Zaman Baskısı Riski: Denetim faaliyetlerini zamanında tamamlayamamak. Yeterli zaman ve kaynak ayırmamak.

Kanıt Yetersizliği Riski: Denetim bulgularını desteklemek için yeterli ve uygun kanıt toplayamamak. Kanıtların güvenilirliğini ve doğruluğunu değerlendirememek.

Teknolojik Riskler: Denetim faaliyetlerinde kullanılan teknolojik araçların yetersizliği veya yanlış kullanımı. Denetim sırasında bilgi güvenliği ihlallerinin yaşanması.

Riskleri Azaltma Yönünde Denetim ve Denetçinin Yapabilecekleri:

Bağımsızlık ve Objektifliği Sağlamak: Denetçilerin, denetledikleri alanlardan herhangi bir çıkar çatışması içinde olmamalarını sağlamak. Denetim sonuçlarını, herhangi bir iç veya dış baskıdan etkilenmeden objektif olarak raporlamak. Denetim komitesi ile düzenli olarak iletişim kurmak.

Yeterli Kaynak Sağlamak: Denetim faaliyetleri için yeterli insan kaynakları bütçe ve teknolojik altyapı sağlamak. Denetim ekibinin yetkinliklerini ve deneyimlerini geliştirmek için eğitimler düzenlemek.

Bilgi Yetersizliğini Gidermek: Denetlenen alanlarda ilgili güncel bilgiye sahip olmak için araştırmalar yapmak. İlgili yasa, yönetmelik ve standartları takip etmek. Denetleme öncesinde denetlenecek birim ile bilgi alışverişinde bulunmak.

İletişimi Geliştirmek: Denetlenen birimlerle açık ve etkili iletişim kurmak. Denetim bulgularını ve önerilerini açık, net ve yapıcı bir şekilde raporlamak. Denetim esnasında geri bildirim mekanizmalarını kullanmak.

Zamanı Etkin Yönetmek:

Denetim planlarını gerçekçi bir şekilde hazırlamak ve uygulamak. Zamanı etkin kullanmak için denetim tekniklerini ve yöntemlerini geliştirmek. Denetim esnasında zaman çizelgesine riayet etmek.

Kanıtları Güçlendirmek: Yeterli ve uygun kanıt toplamak için farklı kanıt toplama teknikleri kullanmak. Kanıtların güvenilirliğini ve doğruluğunu değerlendirmek için titiz bir çalışma yapmak. Kanıtları düzenli olarak dosyalamak.

Teknolojik Riskleri Yönetmek: Denetim faaliyetlerinde kullanılan teknolojik araçların güvenliğini sağlamak. Denetim sırasında bilgi güvenliği ihlallerini önlemek için gerekli önlemleri almak. Denetim sırasında teknolojiyi etkin kullanmak için eğitimler almak.

İç denetim faaliyetlerinin risklerini azaltmak, denetimin etkinliğini ve güvenilirliğini artırır. Bu da organizasyonun risklerini daha iyi yönetmesine ve hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur.

Diyalog 17: İç denetimde örnekleme teknikleri nelerdir ve bu noktada dikkat edilmesi gereken durumlar nelerdir?

İç denetimde örnekleme teknikleri, denetçilerin büyük veri kümesinden (evren) küçük bir alt küme(örnek) seçerek, evren hakkında güvenilir sonuçlar çıkarmalarına olanak tanır. Bu teknikler, denetim sürecini daha verimli ve etkili hale getirir. İç denetimde yaygın olarak kullanılan örnekleme teknikleri ve dikkat edilmesi gereken durumlar şunlardır:

Örnekleme Teknikleri:

İstatiksel Örnekleme: Bu teknikte, örneklem seçimi matematiksel ve istatistiksel yöntemlerle yapılır. Her bir birimin seçilme olasılığı bilinir ve hesaplanabilir. Bu, örneklem sonuçlarının evrene genelleştirmesine olanak tanır.

İstatiksel örnekleme yöntemler şunlardır:

Rastgele Örnekleme: Evrendeki her bir birimin seçilme şansının eşit olduğu örnekleme yöntemidir.

SistematiK Örnekleme: Evrendeki birimlerin belirli bir aralıkta seçildiği örnekleme yöntemidir.

Tabakalı Örnekleme: Evrenin homojen alt gruplara (tabakalara) ayrıldığı ve her bir tabakadan rastgele örneklem seçildiği yöntemidir.

Parasal Birim Örnekleme: Finansal tablolardaki parasal yanlışlıkları tespit etmek için kullanılan bir yöntemdir.

İstatiksel Olmayan Örnekleme: Bu teknikte, örneklem seçimi denetçinin mesleki yargısına dayanır. Her bir birimin seçilme olasılığı bilinmez veya hesaplanamaz. Bu, örneklem sonuçlarının evrene genelleştirilmesini zorlaştırır.

İstatiksel olmayan örnekleme yöntemleri şunlardır:

Yargısal Örnekleme: Denetçinin, belirli bir amaca yönelik olarak kendi yargısına dayanarak örneklem seçtiği yöntemdir.

Blok Örnekleme: Belirli bir zaman dilimindeki veya sıradaki birimlerin seçildiği yöntemdir.

Tesadüfi Örnekleme: Denetçinin, herhangi bir sistematik yöntem kullanmadan rastgele birimler seçtiği yöntemdir.

DiYalog 18: İç denetim raporu neleri içermelidir ve bu raporun kalitesi nelere bağlıdır?

İç denetim raporu, iç denetim faaliyetlerinin sonuçlarını, bulgularını ve önerilerini yönetime ve ilgili paydaşlara ileten önemli bir belgedir. Bu rapor, organizasyonun risk yönetimi, iç kontrol ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkinliğini değerlendirir ve iyileştirme önerileri sunar.

İç Denetim Raporunun İçermesi Gerekenler:

Yönetici Özeti: Raporun temel bulgularını ve önerilerini özetleyen kısa ve öz bir bölümdür. Yöneticilerin hızlı bir şekilde bilgi edinmesini sağlar.

Denetimin Amacı ve Kapsamı: Denetimin neden yapıldığını ve hangi alanları kapsadığını açıklar. Denetimin sınırlarını ve hedeflerini belirtir.

Denetim Metodolojisi: Denetimde kullanılan yöntem ve teknikleri açıklar. Kanıt toplama süreçlerini ve analiz yöntemlerini belirtir.

Bulgular ve Gözlemler: Denetim sırasında tespit edilen önemli bulguları ve gözlemleri açıklar. Bulguların nedenlerini ve etkilerini analiz eder.

Risk Değerlendirmesi: Tespit edilen bulguların organizasyon için oluşturduğu riskleri değerlendirir. Risklerin olasılığı ve etkisini belirtir.

Öneriler: Tespit edilen bulguları ve riskleri azaltmak veya ortadan kaldırmak için öneriler sunar. Önerilerin uygulanabilirliğini ve etkisini değerlendirir.

Yönetimin Cevapları: Yönetimin denetim bulgularına ve önerilerine verdiği cevapları içerir. Önerileri kabul edip etmediğini ve nasıl uygulayacağını belirtir.

Takip ve İzleme: Önerilerin uygulanmasının nasıl takip edileceğini açıklar. İyileştirme süreçlerinin etkinliğini değerlendirir.

İç Denetim Raporunun Kalitesini Etkileyen Faktörler:

Doğruluk: Rapor doğru ve güvenilir bilgilere dayanmalıdır. Kanıtlar, objektif ve tarafsız değerlendirilmelidir.

Açıklık ve Netlik: Kolayca anlaşılabilir ve okunabilir bir dilde yazılmalıdır. Karmaşık teknik terimlerden kaçınılmalıdır.

Özlülük: Gereksiz ayrıntılardan kaçınarak, temel bulgulara ve önerilere odaklanmalıdır. Yöneticilerin zamanını etkin kullanmaları sağlanmalıdır.

Yapıcılık: Eleştirel olsa da yapıcı bir yaklaşımla hazırlanmalıdır. İyileştirme önerileri, organizasyonun hedefleriyle uyumlu olmalıdır.

Zamanında Sunum: Denetim sonuçlarının önemini yitirmeden zamanında sunulmalıdır. Yöneticilerin hızlı bir şekilde harekete geçmelerini sağlamalıdır.

Dağıtım: Doğru kişiye doğru zamanda dağıtılmalıdır.

Takip: Rapor içerisinde sunulan önerilerin takibi yapılmalıdır.

İç denetim raporunun kalitesi, organizasyonun risk yönetimi ve iç kontrol süreçlerinin etkinliğini arttırmada kritik bir rol oynar.

Diyalog 19: Çalışma kağıdı nedir, ne için hazırlanır ve hangi faydaları sağlar?

Çalışma kağıdı, bir iç denetim sürecinde denetçiler tarafından hazırlanan ve denetim faaliyetlerinin her aşamasını belgeleyen önemli bir araçtır. Bu kağıtlar, denetim planlamasından raporlamaya kadar olan tüm süreçte toplanan kanıtları, yapılan analizleri, varılan sonuçları ve önerileri içerir.

Çalışma Kağıdının Amacı:

Kanıtların Belgelenmesi: Denetim sırasında toplanan tüm kanıtların (belgeler, mülakat, notları, gözlem notları vb.) kaydedilmesi.

Denetim Sürecinin İzlenebilirliği: Denetim adımlarının, yapılan testlerin ve analizlerin detaylı olarak belgelenmesi.

Denetim Bulgularının Desteklenmesi: Denetim raporunda yer alan bulguların ve önerilerin kanıtlarla desteklenmesi.

Denetim Kalitesinin Arttırılması: Denetim sürecinin standartlaştırılması ve tutarlılığının sağlanması.

Hesap Verilebilirlik: Denetim faaliyetlerinin şeffaf ve hesap verilebilir bir şekilde yürütülmesinin sağlanması.

Sonraki Denetimlere Referans: Gelecekteki denetimler için referans oluşturması.

Çalışma Kağıdının Faydaları:

Denetim Kanıtlarının Güvenirliliği: Çalışma kağıtları, denetim kanıtlarının güvenirliliğini ve doğruluğunu artırır.

Denetim Sürecinin Tutarlılığı: Denetim sürecinin standartlaştırılması ve tutarlılığın sağlanmasına yardımcı olur.

Denetim Raporunun Kalitesi: Denetim raporunda yer alan bulguların ve önerilerin kanıtlarla desteklenmesini sağlar.

Denetim Ekibinin İşbirliği: Denetim ekibi üyeleri arasında bilgi paylaşımını ve işbirliğini kolaylaştırır.

Denetim Sürecinin Gözden Geçirilmesi: Denetim sürecinin gözden geçirilmesini ve değerlendirilmesini kolaylaştırır.

Yasal ve Düzenleyici Uyumluluk: Denetim faaliyetlerinin yasal ve düzenleyici gerekliliklere uygun olarak yürütülmesini sağlar.

Çalışma Kağıdının İçeriği: Denetim konusu ve amacı, denetim tarihi ve süresi, denetim ekibi üyeleri, denetim planı ve programı, toplanan kanıtlar, yapılan

testler ve analizler, varılan sonuçlar ve öneriler, denetim bulgularını destekleyen kanıtlar, yönetimin cevapları ve yorumları, çalışma kağıdını hazırlayan ve gözden geçiren denetçilerin imzaları.

Çalışma kağıtları, iç denetim sürecinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Bu kağıtlar, denetim faaliyetlerinin etkin, verimli ve güvenilir bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Bulgular

Gemini, iç denetimi kapsamlı bir şekilde tanımlamış; iç denetimin amaçlarına (güvence, danışmanlık, risk yönetimi) vurgular yapmıştır.

Gemini, iç denetimin işlevlerini (finansal denetim, operasyonel denetim, uygunluk denetimi, BT denetimi vb.) listeleyip, örnek uygulamalar önermiştir; pratik önerilerde bulunmuştur (örneğin risk odaklı planlama adımları, kanıt toplama teknikleri).

Gemini, bazı cevaplarda genel geçer ifadelerle yanıt verip, belirli nedenle açıklama sunmada kısıtlı kaldı.

Bulguların Genel Değerlendirmesi

Genel olarak, Gemini'nin iç denetim konularında oldukça kapsamlı ve ayrıntılı yanıtlar verdiği gözlemlenmiştir. Özellikle iç kontrol tanımı, Kurumsal Risk Yönetimi (KRY) tanımı ve ilişkisi, iç denetçide bulunması gereken nitelikler, denetim kanıtı elde etme yöntemleri ve raporlama başlıkları gibi konularda Gemini'nin açıklamaları tatmin edici düzeydedir. Birçok diyalogun, Gemini'nin açıklamalarının Denetim alanında yazılan kitaplarla örtüştüğü veya daha kapsamlı olduğunu göstermesi dikkat çekicidir.

Gemini'nin Güçlü Yönleri

Kapsamlı Tanımlar: İç kontrol ve kurumsal risk yönetimi gibi temel kavramların tanımlarını ve ilişkilerini oldukça kapsamlı bir şekilde açıklamıştır.

Ayrıntılı İşlev ve Nitelikler: İç denetim işlevleri ve iç denetçide bulunması gereken nitelikler konusunda derinlemesine açıklamalar sunmuştur.

Geniş Denetim Türleri Yelpazesi: Kitabın aksine, farklı denetim türlerine değinerek daha geniş bir bakış açısı sunmuştur.

Detaylı Raporlama ve Çalışma Kağıtları: Raporlarda bulunması gereken başlıklar ve çalışma kağıtlarıyla ilgili sorulara detaylı yanıtlar vermiştir.

Gemini'nin Eksiklikleri ve Geliştirilebilecek Alanlar:

Belirli Kavramlarda Eksiklikler: İç denetimin amaç iç kontrolün ise araç olduğu, iç denetimin yönetimden bağımsız bir birimken iç kontrolün yönetim sisteminin tamamı olması gibi kritik farklılıklara değinmemesi önemli bir eksiklik olarak belirlenmiştir.

Risk Bazlı Yaklaşımın Vurgulanması: İç denetim misyonunda risk bazlı ibaresine değinmemesi, modern iç denetim anlayışı açısından bir eksikliktir.

Detay Seviyesi Farklılıkları: Misyon unsurları, kurum ve paydaşlara verilen roller, denetim kanıtının elde edildiği yerin önemi ve örnekleme çeşitleri gibi konularda kitapların daha ayrıntılı veya farklı bakış açıları sunduğu görülmüştür. Özellikle denetimin kanıtı elde etme yöntemlerinde göz atma gibi pratik yöntemlere değinmemiştir.

Risk ve Önleler: İç denetim faaliyeti riskleri ve bunlara karşı alınacak önlemler konusunda kitabın daha ayrıntılı bilgiler sunması, Gemini'nin bu alandaki eksikliğini göstermiştir.

Raporlama Kalitesi Faktörleri: Raporlama kalitesini etkileyen faktörlerde kitabın vurguladığı objektiflik ilkesi ve tamlık maddesi gibi önemli noktalara Gemini'nin değinmediği görülmüştür.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bulguları literatürdeki ana eğilimlerle tutarlı: yapay zeka sohbet robotları iç denetimde verimliliği arttırabilir ancak veri gizliliği, açıklanabilirlik ve denetim kanıtı standartları bakımından eksiklikler söz konusudur

Denetim firmaları veya iç denetim birimleri, sohbet robotları hazırlık, rapor taslağı oluşturma ve ön analiz adımlarında kullanabilir; ancak denetim kanıtı oluşturma, doğrulama ve yasal uygunluk değerlendirmesinde geleneksel yöntemlerle desteklenmiş kontrol mekanizmaları gereklidir.

Çalışma tek bir sohbet robotu (Gemini) ve sınırlı sayıda diyalog örneği üzerinden yürütülmüştür. Bu sebeple bulgular genellenemez.

Çalışma nicel ölçümler (ör. doğruluk oranı, hata oranı) içermediğinden etki büyüklüğü sayısal olarak verilmemiştir.

Bu çalışmada yapay zekâ teknolojilerinin iç denetim süreçlerine olan etkileri hem teorik çerçeve hem de Gemini sohbet robotu üzerinden yapılan teorik sorular yoluyla incelenmiştir. Elde edilen bulgular, yapay zekânın özellikle veri analizi, anormallik tespiti ve uyumluluk kontrollerinde iç denetim uygulamalarına pratik katkılar sunduğunu göstermektedir. Uygulama sonuçları, sohbet robotlarının denetim süreçlerinde hız, düzen ve analiz kolaylığı sağladığını; ancak bu sistemlerin bilgi eksiklikleri, raporlama detaylarında farklılıklar ve veri gizliliği konularında bazı endişeler taşıdığını ortaya koymuştur. Sohbet robotu Gemini ile yapılan uygulamada bu katkıların pratikte nasıl gerçekleştiğini göstermiştir. İç denetimin dijital dönüşüm sürecinde yapay zekâ destekli araçların daha etkin kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna bağlı olarak, iç denetçilerin teknolojik gelişmelere uyum sağlamaları hem mesleki anlamda hem de teknolojiye uyum açısından daha verimli olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, yapay zeka tabanlı sohbet robotlarının iç denetim süreçlerinde fayda sağlayabilecek güçlü yönleri (hızlı bilgi derleme, ön analiz, risk odaklı öneriler) olduğunu; ancak gizlilik, açıklanabilirlik, model yanlılığı ve doğrulanabilir kanıt üretimi konularında önemli sınırlılıklar taşıdığını göstermiştir. İnsan denetçinin nihai muhakeme, doğrulama ve raporlama sorumluluğu devam etmelidir.

Bu teknolojinin hayatımızdaki yerinin her geçen gün arttığını düşünerek akademik çalışmalara öneri olarak farklı sohbet robotlarının aynı denetim sorularına cevapları sınanarak geminin yanıtlarıyla karşılaştırılmalı çalışmalar yapılmalı. Aynı zamanda sohbet robotlarının denetim kanıtı oluşturma kapasitesi sınanmalı ve bunların doğruluk ve yanıtıcılık oranları ölçülmeli. Son olarak Şeffaflık ve gizlilik konularına duyulan endişe sebebiyle denetim için model içi izleme mekanizmalarının etkinliğini test eden uygulamalı araştırmalar gerçekleştirilmelidir.

Yapay zekâ teknolojilerinin iç denetimde kullanımı, denetçilerin rutin iş yükünü azaltırken daha stratejik ve risk odaklı alanlara yönelmelerine olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, bu teknolojilerin etkin bir biçimde kullanılabilmesi için veri kalitesi, etik ilkeler, sistem doğruluğu gibi unsurların dikkate alınması gerekmektedir. Denetim ekiplerinin yapay zekâ araçlarını güvenilir biçimde değerlendirebilmesi, hem teknik hem de analitik yeterliliklerinin artırılmasına bağlıdır.

Sonuç olarak, yapay zekâ destekli sistemlerin iç denetim fonksiyonuna değer katma potansiyeli yüksektir. Ancak bu potansiyelin sürdürülebilir biçimde kullanılabilmesi için kurumların teknolojik uyarlama süreçlerini iyi planlamaları, veri güvenliği politikalarını sıkı oluşturmaları ve denetim

ilkelerini dijital sistemlerle uyumlu hâle getirmeleri gerekmektedir. Böylece iç denetim faaliyetleri yalnızca otomasyonla değil, aynı zamanda doğruluk, tutarlılık ve güvenilirlik açısından da güçlenecektir.

Kaynakça

- Abu Huson, Y. A., Sierra García, L., García Benau, M. A., & Aljawarneh, N. M. (2024). *Cloud-based artificial intelligence and audit report: The mediating role of the auditor*. *VINE Journal of Information and Knowledge Management Systems*. <https://doi.org/10.1108/vjikms-03-2024-0089>.
- Acayır, E. (2024). Yapay Zeka Destekli Chatbot Hizmet Kalitesinin Müşteri Memnuniyetine Etkisi. *Current Perspectives in Social Sciences*, 28(4), 477-490. <https://doi.org/10.53487/atasobed.1438079>
- Ağdeniz, Ş. (2024). Güvenilir Yapay Zeka ve İç Denetim. *Denetişim*, (29), 112-126. <https://doi.org/10.58348/denetisim.1384391>
- Ağdeniz, Ş. ve Yıldız, B. (2018). Muhasebede Analiz Yöntemi Olarak Metin Madenciliği. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(2), 286-315. <https://doi.org/10.31460/mbdd.349746>
- Akbulut, Ö. F. (2023). *İç denetim ve iç kontrol sisteminin yapay zeka destekli otomasyona bağlanması, dijitalleşmesi* (Tezsiz yüksek lisans projesi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İç Denetim ve İç Kontrol Programı). Türkiye.
- Akkaya, N., & Şengül, L. (2023). Sohbet Robotları (Chatbots) ve Yabancı Dil Eğitimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*(58), 2988-2999. <https://doi.org/10.53444/deubefd.1340781>
- Atlan, F., & Pençe, İ. (2021). Yapay Zekâ ve Tıbbi Görüntüleme Teknolojilerine Genel Bakış. *Acta Infologica*, 5(1), 207-230.
- Aysan, H., & Fırat, Z. (2024). Yapay Zeka Uygulamaları İç Denetim Mesleğine Neler Kazandırabilir? *Mesleki Değişim ve Teknoloji Yönetimi. Ombudsman Akademik*(20), 149-178.
- Bariş, A. (2020). A New Business Marketing Tool: CHATBOT. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics*, 3(1), 31-46. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4030216>.
- Başaran, R. , & Yeşilbay Özenç, Y. (2024). Bilimsel Araştırma Sürecinde Yapay Zeka Araçlarının Kullanımı. *Uluslararası Eğitimde Mükemmellik Arayışı Dergisi (UEMAD)*, 4(1), 35-53.
- Bozkurt, N. (2018). *Muhasebe Denetimi* (8. Baskı). Alfa Yayınları.
- Cevher, A. Y. & Yıldırım, S. (2024). Eğitim Amaçlı Tasarlanan Sohbet Robotları Üzerine Yapılan Çalışmaların İncelenmesi. *TEBD*, 22(1), 229-336. <https://doi.org/10.37217/tebd.1301877>.
- Efe, A., & Tunçbilek, M. (2023). Yapay Zeka Algoritmaları İle Dönüşen Denetim Araçları Üzerine Bir Değerlendirme. *Denetişim*, (27), 72-102. <https://doi.org/10.58348/denetisim.1195294>.
- Emett, Scot A. and Eulerich, Marc and Lipinski, Egemen and Prien, Nicolo and Wood, David A., Leveraging ChatGPT for Enhancing the Internal Audit Process - *A Real- World Example from a Large Multinational Company* (July 18, 2023). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4514238> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4514238>.
- Eulerich, Marc and Wood, David A., *A Demonstration of How ChatGPT Can be Used in the Internal Auditing Process* (July 24, 2023). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4519583> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4519583>.
- Gacar, A. (2019). Yapay Zeka ve Yapay Zekanın Muhasebe Mesleğine Olan Etkileri: Türkiye'ye Yönelik Fırsat ve Tehditler. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 389-394.

- Gazaz, D. C., Gazaz, G. (2024). Geleceğin İletişiminde Yapay Zeka Sohbet Robotları: Ekşi Sözlük Girdilerinin İçerik Analizi. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (Cumhuriyetin 100. Yılında Geleceğin İletişimi Özel Sayısı), 30-54. <https://doi.org/10.17829/turcom.1360268>.
- Gedik, Y. (2023). Kurumsal İletişimde Yeni Bir Yıldız: Chatbot Faydaları, Zorlukları ve Stratejileri Üzerine Kavramsal Bir Çerçeve. *Journal of Business and Communication Studies*, 2(2(1)), 13-32.
- Görmen, M. (2019). Değer Katan Bir İç Denetim. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 73-86.
- Güney, A., & Özcan, E. (2025). Yapay Zekanın Muhasebede Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Accounting Institute*(72), 1-13. <https://doi.org/10.26650/MED.1492095>.
- Gürbüz, G. (2021). *Finansal Muhasebe*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Güzel, Ş., Akman Dömbekçi, H., & Eren, F. (2022). Yapay Zekanın Sağlık Alanında Kullanımı: Nitel Bir Araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(4), 509-519. <https://doi.org/10.34087/cbusbed.1140122>.
- IIA. (2023). *Küresel Bakış Açıları ve Anlayışlar: Yapay zeka (YZ) devrimi*.
- İşeri İ., Aydın, Ö. & Tutuk, K. (2021). Müşteri Hizmetleri Yönetiminde Yapay Zeka Temelli Chatbot Geliştirilmesi. *European Journal of Science and Technology*, (29), 358-365.
- Karaca, M. (2024). Yapay Zekanın İç Denetime Etkileri Fırsatların Yakalanması ve Tehditlerin Yönetilmesi. *Denetişim*, (31), 86-101. <https://doi.org/10.58348/denetisim.1526298>.
- Kardeş Selimoğlu S., & Özbek, C. Y. (2018). İç Denetim: *Uluslararası İç denetim standartlarıyla uyumlu*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Korkmaz, M., Sarıkaya, M., & Kapukkaya, E. E. (2024). Yapay Zeka: Temel Bilgiler ve Önemli Algoritmalar. *TOTBİD Dergisi*, 23, 8-11.
- KPMG. (2017). KPMG Clara: Akıllı denetim platformu. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2017/05/kpmg-clara-a-smart-audit-platform.pdf>
- Nadas, E. (2021). *Muhasebe ve denetim alanındaki yapay zeka uygulamaları* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi, Lisansüstü Programlar Enstitüsü.
- Özcan, B. D. (2021). *İç denetim fonksiyonu ve iç kontrol mekanizmalarının yapay zeka teknolojileri içerisindeki gelecekteki rolü ve önemi: İşletmeler için yapay zeka uygulama yol haritası ve bütünleşik yapay zeka mantıksal çerçevesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özizer, H. (2024). Yapay Zekânın Faydaları Ve Zararları Üzerine Bir Değerlendirme. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 11(104), 336-348. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10732044>.
- Özyiğit, H. (2023). Yapay Zekanın İç Denetçilerin Algısına Etkisi: BIST 100 Şirketlerine Yönelik Bir Araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(98), 21-42. <https://doi.org/10.25095/mufad.1259939>.
- Pirim, H. (2006). Yapay Zekâ. *Journal of Yaşar University*, 1(1), 81-93.
- PwC. (2017). *Annual report 2016/2017: Becoming a purpose-led and values-driven organisation*. PwC Netherlands.
- Serçemeli, M. (2018). Muhasebe ve Denetim Mesleklerinin Dijital Mesleklerinin Dijital Dönüşümünde Yapay Zeka. *Turkish Studies – Economics, Finance and Politics*, 13(30), 369-386. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.14373>.

- Tanrıkkurt, C. (2019). *Görüntülemeye yüz tanıma: Temel Bileşenler analizi ve doğrusal diskriminant analizi yöntemlerinin Android mobil uygulamada karşılaştırılması* (Yüksek Lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Velioglu, H., & Demirkol, Ö. F. (2024). Blokzincir Tabanlı Muhasebe Denetiminde Yapay Zekânın Rolü. *Econharran*, 8(14), 27-44.
- Yardımcıoğlu, M. & Şitak, B. (2020) Yapay Zeka Teknolojisinin Muhasebe Alanına Yansımaları: Literatür İncelemesi. *Bilecik Şeyh Edebalı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 342-353 DOI: 10.33905/bseusbed.809795.
- Yiğit, P. (2011). *Yapay sinir ağları ve kredi taleplerinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yurtsever, G. (2015). İç Denetimin Fonksiyonları ve Katma Değeri. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 52(602).

EK

İSTEM	ARAŞTIRMANIN AMACI	ÇALIŞMAYA KATKISI
Muhasebe biliminin kapsamında iç denetim konusunda sana soracağım soruları cevaplayarak bana yardımcı olmanı istiyorum. Bu konuda bana yardımcı olabilir misin?	Sohbet robotunun iç denetim konusundaki bilgi düzeyini ve konuya yanıt verme istekliliğini test etmek	Yapay zekânın iç denetim alanında temel düzeyde destek sağlayabilme kapasitesinin belirlenmesine katkı sağlar
İç denetim nedir ve ne için yapılır?	Yapay zekânın iç denetim kavramına ilişkin temel tanım ve amaçları doğru biçimde açıklayıp açıklayamadığını değerlendirmek	Sohbet robotunun iç denetime ilişkin kavramsal doğruluk ve literatürle uyum düzeyinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç kontrol nedir ve iç denetimle ilişkisi nedir?	Yapay zekânın iç kontrol ve iç denetim kavramlarını ayırt etme ve aralarındaki ilişkiyi doğru şekilde kurabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun benzer kavramlar arasındaki farkları ve bağlantıları açıklama yeteneğinin analiz edilmesine katkı sağlar
Kurumsal risk yönetimi nedir ve iç kontrol, denetimle ilişkisi nedir?	Yapay zekânın kurumsal risk yönetimi kavramını tanımlama ve iç kontrol ile denetim arasındaki ilişkileri bütüncül biçimde açıklayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun risk, kontrol ve denetim yapıları arasında bütüncül bir çerçeve kurma kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetimin misyonu nedir?	Yapay zekânın iç denetimin kurumsal misyonunu ve temel işlevsel amacını doğru biçimde ifade edebilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun iç denetimin organizasyon içindeki rolünü ve değer yaratma yaklaşımını açıklama kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetimin işlevleri nelerdir ve bu işlevler kapsamında hem denetime hem de denetçiye düşen sorumluluklar nelerdir?	Yapay zekânın iç denetimin işlevlerini kapsamlı biçimde açıklayabilme ve denetim ile denetçi sorumluluklarını ayırt edebilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun iç denetim süreçlerine ilişkin işlevsel analiz yapabilme ve rol dağılımını doğru kurabilme kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetimin kuruma ve paydaşlara yarattığı faydalar nelerdir?	Yapay zekânın iç denetimin değer yaratma boyutunu ve paydaşlar üzerindeki etkilerini açıklayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun iç denetimin kurumsal değer, güven ve şeffaflık üzerindeki katkılarını ifade edebilme kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetim yönetmeliği hazırlanırken yer alan başlık ve içerikler nelerdir?	Yapay zekânın iç denetim mevzuatı ve uygulamaya yönelik düzenlemeler konusunda yapısal ve örnekli açıklama	Sohbet robotunun iç denetimin kurumsal çerçevesine ve uygulama boyutuna ilişkin rehberlik sunma

	yapabilme düzeyini değerlendirmek	kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetçinin nitelikleri nelerdir?	Yapay zekânın iç denetçinin mesleki, etik ve teknik niteliklerini tanımlayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun denetçi profiline ilişkin standartlarla uyumlu ve bütüncül açıklama yapabilme kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetim türlerini detaylıca açıklar mısın?	Yapay zekânın iç denetim türlerini kapsamlı ve sınıflandırılmış biçimde açıklayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun iç denetimin kapsamına ilişkin genişlik ve çeşitlilik sunabilme kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetimin kanıt toplama teknikleri nelerdir?	Yapay zekânın iç denetimde kullanılan kanıt toplama tekniklerini tanımlama ve örneklerle açıklayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun denetim kanıtına ilişkin yöntem bilgisi ve uygulamaya dönük açıklama kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetimde hem denetimin hem de denetçinin uygulaması gereken ilkeler nelerdir?	Yapay zekânın iç denetim ilkelerini ve denetim–denetçi ayrımını kavramsal olarak açıklayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun etik, bağımsızlık ve nesnellik gibi temel ilkelere ilişkin farkındalık ve açıklama kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
Risk değerlendirme sürecinin basamakları nelerdir ve bu süreçte dikkate alınması gereken hususlar nelerdir?	Yapay zekânın risk değerlendirme sürecini aşamalarına ayırarak açıklayabilme ve kritik değerlendirme noktalarını belirtebilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun risk temelli denetim yaklaşımına ilişkin süreç bilgisi ve analitik açıklama kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetim stratejisinin planlama süreci nasıl yürütülür?	Yapay zekânın iç denetim stratejisinin planlama aşamalarını ve bu sürecin mantığını açıklayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun stratejik denetim planlamasına ilişkin süreç bilgisi ve yapılandırılmış açıklama kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
Denetimde yürütülmesi gereken adımlar nelerdir ve bu süreçte üçlü savunma hattı modeli nasıl konumlandırılır?	Yapay zekânın denetim sürecini üçlü savunma hattı modeli çerçevesinde açıklayabilme ve bu modeli denetim adımlarıyla ilişkilendirebilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun çağdaş denetim modellerini sürece entegre edebilme ve teorik çerçeve kurma kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetim faaliyetinin riskleri nelerdir ve bu riskleri azaltmak için denetim ve denetçi ne tür önlemler alabilir?	Yapay zekânın iç denetim sürecine özgü riskleri tanımlayabilme ve bu risklere yönelik azaltıcı önlemleri açıklayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun risk farkındalığı ve çözüm odaklı değerlendirme yapabilme kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetimde kullanılan örnekleme teknikleri nelerdir ve bu süreçte dikkat edilmesi gereken hususlar nelerdir?	Yapay zekânın iç denetimde kullanılan örnekleme tekniklerini tanımlayabilme ve uygulamada dikkat edilmesi gereken noktaları açıklayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun denetim örneklemesine ilişkin yöntem bilgisi ve analitik değerlendirme kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
İç denetim raporu neleri içermelidir ve rapor kalitesi hangi unsurlara bağlıdır?	Yapay zekânın iç denetim raporunun içeriğini ve kalite unsurlarını açıklayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun raporlama standartları, kalite kriterleri ve uygulamaya yönelik değerlendirme yapabilme kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar
Çalışma kâğıdı nedir, ne amaçla hazırlanır ve hangi faydaları sağlar?	Yapay zekânın iç denetimde çalışma kâğıtlarının tanımı, amacı ve işlevlerini açıklayabilme düzeyini değerlendirmek	Sohbet robotunun denetim dokümantasyonu ve denetim kanıtının desteklenmesine ilişkin bilgi sunma kapasitesinin analiz edilmesine katkı sağlar